

KERKBEHEER

In deze uitgave:

- Voorlopige resultaten van de actie Kerkbalans 2013
- Resultaten van het lezersonderzoek over "Kerkbeheer"
- Omslagregeling predikanten en pensioenzaken in 2014
- Veranderingen in de kerkorde (3) van mr. A. Rigters



VERENIGING VOOR
KERKRENTMEESTERLIJK
BEHEER IN DE PKN

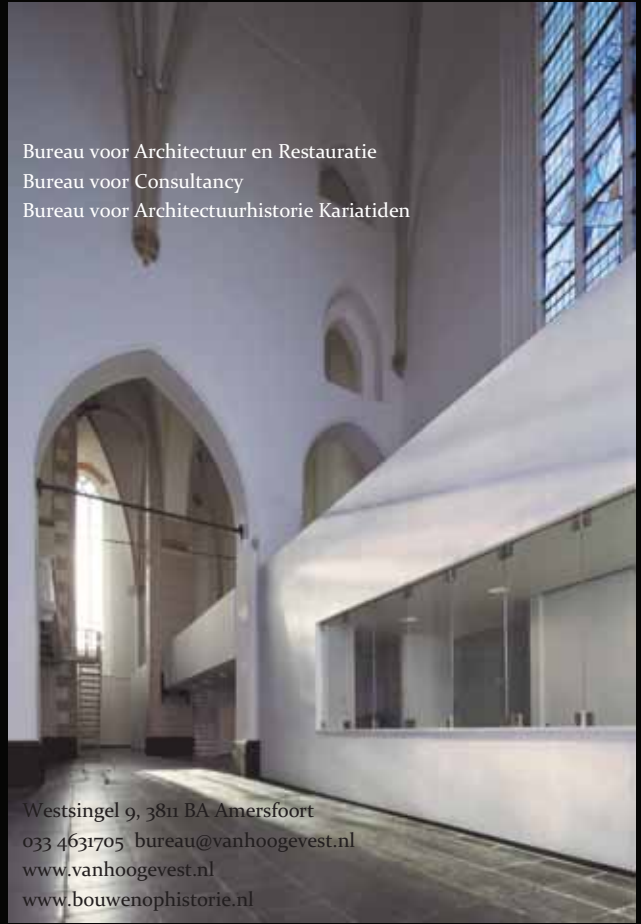


van hoogevest architecten

restauratie
nieuwbouw
herbestemming
herinrichting
onderhoud
historisch onderzoek
bouwadvies

Bureau voor Architectuur en Restauratie
Bureau voor Consultancy
Bureau voor Architectuurhistorie Kariatiden

Westsingel 9, 3811 BA Amersfoort
033 4631705 bureau@vanhoogevest.nl
www.vanhoogevest.nl
www.bouwenophistorie.nl



Bouwen tussen heden en verleden



Voorstraat 7 Postbus 3 4233 ZG Ameide Telefoon (0183) 60 66 00 Fax (0183) 60 26 67

Koninklijke Woudenberg is in het bezit van het certificaat Erkend Restauratie Bouwbedrijf

Gespecialiseerd in **restauratie** en **onderhoud** van uw **kerkgebouw**

Kijk voor referenties en meer info op www.denhoed.nl



■ RESTAURATIE ■ ONDERHOUD ■ NIEUWBOUW

NIEUWBOUW
RESTAURATIE
ONDERHOUD

Pels & Van Leeuwen

ORGELBOUWERS SINDS 1903

Platinalaan 10
5234 GH 's-Hertogenbosch
Tel 073 641 29 51
Fax 073 642 50 55
www.pelsenvanleeuwen.nl
info@pelsenvanleeuwen.nl

Nabben
klokkenservice

Velhorstweide 18
5709 MJ Helmond
Tel: +31 (0)6 55330003
web: www.klokkenservice.nl
e-mail: info@klokkenservice.nl

PARTNER VOOR UW:
LUIDKLOKKEN WIJZERPLATEN
TORENUURWERKEN KLOKKENSPELEN
VERGULDWERKEN ONDERHOUD EN ADVIES

Betrokken en Betrouwbaar

HUGO REBEL
MEUBELMAKERIJ

ontwerp en maatwerk

Warandebergstraat 15, 1271 ZC Huizen
T 035 5381224 E info@rebelmeubelmakerij.nl

www.kerkinterieurmaat.nl

VELLEMA TORENUURWERKEN

Vellema Torenuurwerken is al meer dan zestig jaar gespecialiseerd in reparatie, restauratie en periodiek onderhoud van (monumentale) torenuurwerken en klokken. Vellema combineert kennis en respect voor historische- en monumentale waarde met de vele mogelijkheden van toepassing van eigentijdse (automatiserings)technieken.

Kijk op onze website voor meer informatie of bel ons voor een vrijblijvende afspraak: **0518 43 22 99**.

VELLEMA
TORENUURWERKEN

UNETO-VNI

VELLEMA TORENUURWERKEN - GRIENEDYK 48 - HALLUM - WWW.VELLEMA.NL

dekkerdrukwerken

hortensiastraat 10, 8903 JN leeuwarden
telefoon: (058) 233 00 00 www.dekkerdrukwerken.nl
u kunt nu ook via onze website bestellen, zie "webdrukkerij"

VOORDELIGE COLLECTEBONNEN

1,00	1,25	1,50	2,00	2,50	5,00
1,00	COLLECTEBONNEN				5,00

Cantor gaat volledig op de digitale toer...met de best verstaanbare kerkgeluidsinstallaties



Wij zijn genomineerd door Nederlandse kerkbesturen en rentmeesters van de grootste kerken als vakbedrijf..

Volledige besturing vanaf een laptop, Ipad en een speciale kosterregeling die gemonteerd kan worden in bijvoorbeeld de kosterbank voor noodzakelijke inregelingen

Instelbare presets zoals:

1. voorgangers met zachte stem,
2. voorgangers met harde stem,
3. volle kerk,
4. halfvolle kerk,
5. etc. etc.

Maar bovenal sterk verminderde galmwerking van de kerkzaal door exclusieve digitale geluidszuilen die ter plaatse gevoed worden uit het lichtnet zonder extra versterkers.

24 uurs service
overal in Nederland

Onze kennis van zaken
zetten we feilloos om in adviezen
voor de meest geschikte apparatuur
en het beste geluid ook in úw kerk!!!

Dialoog Church Sound

Bolognalaan 6

5632 RL Eindhoven

☎ 040 – 2420840

☎ 040 – 2426125

🌐 www.cantorsound.nl

✉ info@cantorsound.nl

Dialoog Church Sound ... van het goede het beste!



De VKB heeft in samenwerking met Marsh en Mercer het totaalpakket aan collectieve polissen verbeterd. Deze verzekeringen zijn op maat gemaakt voor de VKB-leden en hebben zeer scherpe premies. Op de internetsite www.vkb-verzekeringen.nl kunt u verzekeringen afsluiten, schaden melden en informatie handig terugvinden. Voor gemeenten, betrokken medewerkers, predikanten, maar ook vrijwilligers zijn adequate verzekeringen beschikbaar. De meeste VKB-leden maken al gebruik van onderstaande verzekeringen:

Marsh:

- bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering
- brandverzekering
- fraude- en berovingverzekering
- wettelijke aansprakelijkheidsverzekering
- rechtsbijstandverzekering

Mercer:

- groepsreis/ongevallenverzekering
- ongevallenverzekering voor vrijwilligers
- persoonlijke ongevallenverzekering
- vervangingsverzekering predikanten
- verzuimverzekering
- WGA hiaatverzekering
- zorgverzekering

Uw contactpersoonPieter Stoeltie | T: 020 -54 17 539 | E: info.vkb@mmc.com**Uw contactpersoon**Tibaut Gaspers | T: 010 - 40 60 964 | E: info.vkb@mmc.com

KERKBEHEER

Colofon

Dagelijks bestuur VKB

Mr. P.A. de Lange, Piershil, voorzitter
 Drs. C. de Raadt, Bodegraven, vice-voorzitter
 W.G. Roseboom, Nieuwegein, secretaris en 2^e penningmeester
 Ing. D.J. van Cuilenburg AA/MA, Leiden, penningmeester
 mevr. E.J. Steensma-Dijk, Buitenpost, lid
 M.G.R. Barendrecht, Maassluis, lid
 Prof. ir. M.J.L. Tiernego, Breda, lid
 Ir. B.P. de Wit RTD, Sprang-Capelle, lid.

Ereleden

D.G. Bijl, Th.L. van Hazel en drs. G. van Soest

Redactie

W.G. Roseboom, voorzitter, J.C. Riemersma, H.L. Roth en R.M. Belder, eindredacteur

Centraal Bureau

Nicolaas Maessingel 271D, 3311 KS Dordrecht
 E-mail: info@kerkrentmeester.nl;
 Tel. 078 - 639 36 66, fax. 078 - 631 59 49
 Website: www.kerkrentmeester.nl

Postadres administratie en redactie

Postbus 176, 3300 AD Dordrecht

Abonnementen

Abonnementsprijs per jaar voor leden van de VKB: 1 t/m 5 abonnementen € 24,- per abonnement; 6 t/m 10 abonnementen € 22,- per abonnement en 11 en meer abonnementen € 20,- per abonnement. Abonnementprijs voor niet-leden € 27,- per abonnement. Deze prijzen zijn exclusief 6 pct. BTW. ISSN 1568-8712

Vormgeving

Grafisch Bureau DUS BV, Rotterdam

Druk

Roto Smeets Grafiservices

Oplage

7.000 ex.
 © november 2013



Foto omslag

Hervormde kerk te Cadzand

INHOUD

Lezersonderzoek	363
Kerncijfers deelnemende kerken Kerkbalans 2013	365
Verslag actie Kerkbalans 2013 (2)	366
De orgelbank	367
Publiciteit in kerkbladen over actie Kerkbalans 2014	368
Herbestemming van kerkelijk erfgoed	369
Met Kerkbalans het jaar rond	370
Resultaten van het lezersonderzoek over "Kerkbeheer"	371
Recordaantal toetreders kerk Finland	372
Omslagregeling predikanten en pensioenzaken in 2014	373
Lijst van mooiste Britse kerken	375
Koperdiefstal kerk Well	375
Veiligheidszorg kerken Groningen 2012-2013	376
Veranderingen in de kerkorde (3)	377
SOGK krijgt POM-status	379
Actie voor zonnepanelen in hervormd Puttershoek	379
Kalender voor kerkrentmeesters	379
Royale gift voor kerk Glasgow	379
Actualiteiten uit het hoofdbestuur	380
NAM betaalt schade kerk	381
Groningse kerken dupe van inbraken	381
De Marsh-Mercer Award	382
Spiritueel centrum in Elst Gld.	382
Overname kerken in Voor-Drempt en Hoog-Keppel	382
Verslag workshop VKB-Congres over (BRIM)subsidies en draagvlakverbreding	383
VKB heeft ongevallenverzekering uitgebreid	384
ANBI-ontwikkelingen in het kader van transparantie en toezicht (3)	385
Agenda voor kerkrentmeesters	385
Liedboek Online	386
Voorlichtingsboekje "Ruimte"	387
Frans kerklid blijft weg, slopershamer komt	388
Urnenkerk in Arnhem	388
Pauluskerk Rotterdam	388
Het nut van de Monumentenwacht Nederland	389
In grote delen van Zwitserland is begraven gratis	390
Kerk van ds. De Cock Ulrum naar SOGK	390
Onderscheidingen van de VKB	391
Sparen voor stadskerk Enschede	392
Utrechtse Pniëlkerk naar Chinese gemeente	392

Voorzitterskolom

Mr. Peter A. de Lange



Lezersonderzoek

Cijfers kunnen een handig hulpmiddel zijn bij het duiden van ontwikkelingen, zo luidde de openingszin van deze rubriek in het vorige nummer. Was de opmerking toen van toepassing op de inhoud van de Statistische Jaarbrief van de Protestantse Kerk in Nederland, vandaag is de opmerking van toepassing op de uitkomsten van het lezersonderzoek van ons eigen maandblad Kerkbeheer.

Op het gebied van media is veel aan de hand. Oplagecijfers van geprinte publicaties staan veelal onder druk. De informatietechnologie heeft gezorgd voor een versneling van het verspreiden van (actueel) nieuws. Advertenties hebben veel verschijningsvormen en beperken zich niet meer tot de gedrukte uitgaven. Artikelen worden korter en maken gebruik van een meer informele schrijfstijl. Ook op dit punt is echter sprake van diversiteit. Een tegenbeweging tegen de korte "hapklare" brokken informatie is bijvoorbeeld te vinden in de vorm van longreads, lange achtergrondartikelen met de nodige diepgang.

Voor onze vereniging is de vraag, hoe de lezers het eigen maandblad blijven waarderen in deze veranderende omgeving. Voor het cijferwerk verwijzen we naar een uitgebreider artikel met de uitkomsten van het lezersonderzoek. Hier willen we een meer algemeen beeld schetsen.

Karakteristiek voor Kerkbeheer is de combinatie in één blad van de aspecten "verenigingsorgaan" en "vakblad". Enerzijds zorgt dat voor afwisseling tussen de bijdragen, anderzijds is er een vrij groot verschil tussen een verslag van een afdelingsbijeenkomst en een vakinhoudelijk artikel over belastingen. Afhankelijk van functie en betrokkenheid bij de vereniging zal de voorkeur overhellen naar het ene of het andere aspect. Beide aspecten zijn van belang voor een goed functionerende vereniging. Ze krijgen beide een goede waardering van de lezers.

Omdat de waardering over het algemeen goed is, geeft dat niet direct een richting aan mogelijke verbeteringen. Die zijn dan hoofdzakelijk te vinden in de gemaakte opmerkingen en gedane suggesties. Een potentieel aandachtspunt is de prettige leesbaarheid. De lezers waarderen het maandblad veel vaker als "dekelijk" dan als "prettig om te lezen". Een wat vlottere, informele schrijfstijl is een kenmerk van onze tijd. Dat is zeker een aandachtspunt voor de redactie.

Als het gaat over onderwerpen die meer aan bod zouden kunnen komen, komen lokale voorbeelden nogal eens aan de orde. Vaak is er behoefte aan succesverhalen van andere gemeenten voor het leereffect, maar ook mislukte plannen mogen aan de orde komen. Lezers willen van elkaar leren, elkaars ervaringen benutten.

Aan de uiterlijke vormgeving is de laatste jaren veel aandacht besteed. Het consequent toepassen van de huisstijl en het gebruik van kleur. Op dit onderdeel zijn er ook wel geluiden te beluisteren die vragen om een wat speelsere opzet. Foto's laten vaak personen zien, en de tekst is soms wat overgewaardeerd ten opzichte van de afbeeldingen.

Al met al uitkomsten om verder uit te diepen en van te leren. We bedanken alle lezers dan ook, die tijd en energie gestopt hebben in het invullen van de vragenlijsten.

Afsluitend is niet alleen gevraagd naar de huidige vorm van Kerkbeheer, maar is ook de vraag aan de orde gekomen over een toekomstige digitale versie. Hoewel meer dan de helft van de respondenten aangaf nooit berichten op de website van de vereniging te lezen, was men in meerderheid wel voorstander van een digitale versie naast de printversie van het blad. Ook dat is een uitkomst om verder te doordenken, zowel met betrekking tot het bereik van de website als het realiseren van een digitale versie van het maandblad.

Alles wat voor uw kerkgebouw/ renovatie nodig is:

- collectebussen, collectezakken + rekken
- liturgieborden, - doopvont
- avondmaalserviezen, linnen, tafels,
- kerkbanken, stoelen, kathedr, lezenaar, preekstoel, knielbanken.

Ook stofferen van kerkbanken.

MEUBELMAKERIJ

Louis Meijer

Correspondentie adres:

Gersteveld 36, 3902 ES Veenendaal
Showroom: Bobinestraat 1B, 3903 KE Veenendaal
Telefoon 0318-52 99 74, www.kerkinterieur.nl



u i t n o d i g i n g

De stichting Kantoor der Kerkelijke Goederen is de vastgoedspecialist voor kerken en aanverwante organisaties.

KKG is gespecialiseerd in kerkelijk vastgoed in de breedste zin van het woord.

KKG bestaat 65 jaar. Ter gelegenheid hiervan nodigen wij u van harte uit voor ons **jubileumsymposium** op **D.V. vrijdag 6 december 2013** vanaf 13.30 uur in zalen- en congrescentrum De Aker te Putten.

Samen met **dr. A.J. Plaisier** en **ds. A.J. Boerrigter** kijken wij naar de toekomst en welke ontwikkelingen zij signaleren binnen hun kerken. Tijdens dit symposium kunt u nader kennismaken met alle facetten van de dienstverlening van zowel KKG als KKA.

Meer informatie over het gevarieerde programma vindt u op www.kkgkka.nl. U kunt u aanmelden door **uiterlijk 30 november 2013** een e-mail te sturen naar Esther Masclé-Gries: e.gries@kkgkka.nl (o.v.v. het aantal personen).

U bent van harte welkom!



SLOOFF - ORGELBOUW www.sloofforgelbouw.nl

Luijtenstraat 17
2941 CE Lekkerkerk

Tel.: 0180—68 15 62
e-mail: info@sloofforgelbouw.nl

Nieuwbouw
Restauratie
Stemmen en
Onderhoud



KERKORGELBOUWERS

J.L. VAN DEN HEUVEL



De kracht in vellen offset.



Roto Smeets

Roto Smeets GrafiServices

Een bedrijf dat vecht voor de successen van zijn klanten. Of het nu gaat om vellen offset, pre-media, nabewerking, pre-distributie of distributie... Superstrong, sharp, safe & fast.

CrafiServices

T 030 - 282 28 22
T 040 - 250 50 00
www.rsgrafiservices.nl

vdheuvel.orgelbouw@wxs.nl <http://vandenheuvel-orgelbouw.nl>

Amstelwijckweg 44, 3316 BB DORDRECHT Tel. 078 6 17 95 40

Kerncijfers deelnemers Kerkbalans 2013

Op de persconferentie bij de start van de actie Kerkbalans 2013 op 10 januari 2013 werden kerncijfers gepubliceerd over de kerkgenootschappen die jaarlijks aan de actie Kerkbalans meedoen.

Dit jaarlijkse overzicht werd samengesteld door het KASKI, het onderzoekscentrum religie en samenleving dat is verbonden aan de Radboud Universiteit in Nijmegen.

De vijf bij Kerkbalans samenwerkende kerkgenootschappen zijn:

- het Rooms-Katholieke Kerkgenootschap in Nederland;
- de Protestantse Kerk in Nederland;
- de Algemene Doopsgezinde Sociëteit;
- de Remonstrantse Broederschap;
- de Oud-Katholieke Kerk van Nederland.

De gepresenteerde cijfers geven in het kort weer hoe de kerken in de Nederlandse samenleving present zijn, met hun leden, bedienaren en gebouwen en organisaties. De gegevens laten voorts slechts dat deel van het kerkelijk godsdienstig leven zien dat betrokken is op belangrijke momenten in de levenscyclus van de mensen.

De dagelijkse kerkelijke praktijk van het kerkelijk vormingswerk in catechese, van de zorg voor elkaar in pastoraat, van de sociale zorg vanuit de kerken in diaconaat en van de grote variëteit in de liturgische beleving van het kerkelijk jaar komen in deze cijfers niet naar voren.

De gepresenteerde cijfers zijn opgegeven door de vijf kerkgenootschappen en geven de situatie weer voor het jaar 2011.

Waar precieze cijfers ontbreken, is een schatting gemaakt op basis van cijfers uit het verleden.

Leden

De bovengenoemde vijf kerkgenootschappen tellen volgens de eigen registratie tezamen bijna 5,9 miljoen leden. Dit is 35 pct. van de totale Nederlandse bevolking.

Parochies, gemeenten en kerken
De kerkgenootschappen tellen tezamen circa 3.000 min of meer zelfstandige geloofsgemeenschappen, waarin de pastorale zorg vorm en inhoud krijgt. De 1.011 rooms-katholieke parochies (inclusief 33 allochtone gemeenschappen), de 1.774 protestantse gemeenten en de 186 geloofsgemeenschappen van de drie kleine kerkgenootschappen dragen de zorg voor het in stand houden van ongeveer 4.300 kerkgebouwen.

Priesters, predikanten en pastoraal werk(st)ers

In de kerkgenootschappen zijn circa 4.250 mannen en vrouwen betaald en professioneel werkzaam in het pastoraat of hebben ter ondersteuning hiervan een functie.

Vrijwilligers

Niet onvermeld mag blijven de enorme ondersteuning die het professionele pastoraat en het 'kerkelijk bedrijf' krijgen van de honderdduizenden vrouwen en mannen, die zich op basis van vrijwilligheid inzetten voor het kerkelijk werk in de brede zin van het woord.

Op grond van onderzoek en schattingen (van de kerken zelf) is hun aantal te stellen op circa 427.000. Dit wil zeggen dat van de 5,9 miljoen als kerkelijk geregistreerde mensen 7 procent als vrijwilliger of vrijwilligster actief is in een parochie of gemeente.

Deelname aan het kerkelijk leven
In deze paragraaf wordt stilgestaan bij enkele meer specifieke facetten van kerkelijke deelname.

Kerkgang

Ieder weekeinde c.q. iedere zondag verzamelen zich in de kerken van de vijf hier genoemde kerkgenootschappen circa 631.000 mensen. Van alle kerkleden bezoekt 11 procent op zaterdag of zondag een kerkdienst. Het aantal regelmatige kerkbezoekers dat minimaal eenmaal per maand naar de kerk gaat, is te schatten op 860.000, dat is ongeveer 15 procent van alle kerkleden en 5 procent van de Nederlandse bevolking.

Doop(bediening)

Van de ruim 180.000 kinderen die in 2011 in Nederland werden geboren, zijn er bijna 32.000 (18 procent) door de doop lid geworden van één van de kerkgenootschappen.

Vormsel/belijdenis

In de Rooms-katholieke Kerk hebben in 2011 ruim 20.000 jongens en meisjes in de leeftijd van 12 à 13 jaar het sacrament van het vormsel ontvangen. In de Protestantse Kerk in Nederland hebben naar schatting circa 5.000 mannen en vrouwen belijdenis van het geloof afgelegd.

Huwelijk

Van de ruim 70.000 burgerlijk gesloten huwelijken tussen mannen en vrouwen in 2011 zijn er bijna 8.700 kerkelijk ingezegend in één van de vijf betrokken kerkgenootschappen, dit is ruim 12 procent. Uitvaart

Van de bijna 136.000 overledenen in Nederland in 2011 heeft naar schatting bijna 35 procent een kerkelijke uitvaart gehad in één van de vijf betrokken kerkgenootschappen. Het betrof ruim 47.000 kerkleden, aldus het overzicht van KASKI.



Voorlopige resultaten Kerkbalans 2013

Begin september jl. bracht de Raad voor de Plaatselijke Geldwerving (RPG) verslag uit van de actie Kerkbalans 2013, die van 13 t/m 27 januari 2013 gehouden werd onder het motto "Wat is de kerk jou waard?". In deze editie van 'Kerkbeheer' wordt het tweede deel opgenomen.

1. Methodiek, steekproef en respons

De RPG schrijft ieder jaar alle colleges van kerkrentmeesters (bijna 1700) aan met de vraag een inlichtingenstaat inzake hun inkomsten van en activiteiten rond Kerkbalans in te vullen. Ook dit jaar was er de mogelijkheid om dit digitaal (online) te doen. Door 375 colleges werd het formulier ingevuld. Dat is toch weer flink minder dan vorig jaar. Bovendien worden niet alle formulieren compleet ingevuld. Uiteindelijk konden 339 formulieren worden gebruikt voor de totaalstellingen; voor het onderdeel "financiën van de protestantse gemeenten" konden de resultaten van 282 formulieren worden gehanteerd.

In een aantal gevallen worden resultaten geëxtrapoleerd naar landelijke cijfers. De Protestantse Kerk in Nederland beschikt namelijk over betrouwbare, zij het minder recente, gegevens over onder meer de inkomsten van de plaatselijke gemeenten. In dit verslag worden alleen de belangrijkste resultaten van de enquête vermeld; meer informatie is te downloaden op de VKB website www.kerkrentmeester.nl. Waar nodig zal daarnaar verwezen worden in de tekst.

2. Resultaten algemeen

De belangrijkste resultaten van de inlichtingenstaten van Kerkbalans 2013 zijn samengevat in tabel 1. Ervan uitgaande dat de ingezonden staten een representatief beeld geven van de landelijke cijfers kan het volgende worden gesteld:

De totale opbrengst van Kerkbalans 2013 van de gemeenten aangesloten bij de Protestantse Kerk in Nederland bedraagt € 183,9 mln., circa 2,7 pct. lager dan in 2012. In dit

Tabel 1: Samenstelling inkomsten gemeenten

Absoluut, in miljoenen €	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Kerkbalans	192,0	193,7	194,3	192,9	189,0	183,9
Collecten en giften	44,9	43,7	43,5	43,9	NNB	NNB
Levend geld	236,9	237,3	237,8	236,8	NNB	NNB
Overig	45,0	46,2	40,3	40,9	NNB	NNB
Totaal	282,0	283,4	278,1	277,7	NNB	NNB
Als % van totaal	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Kerkbalans	68,1%	68,3%	69,9%	69,5%		
Collecten en giften	15,9%	15,4%	15,6%	15,8%		
Levend geld	84,0%	83,7%	85,5%	85,3%		
Overig	16,0%	16,3%	14,5%	14,7%		
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
Als % van levend geld	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Kerkbalans	81,0%	81,6%	81,7%	81,5%		
Collecten en giften	19,0%	18,4%	18,3%	18,5%		
Levend geld	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
Overig	19,0%	19,5%	16,9%	17,3%		
Totaal	119,0%	119,5%	116,9%	117,3%		
Ontwikkeling t.o.v. vorig jaar	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Kerkbalans	0,9%	0,9%	0,3%	-0,7%	-2,0%	-2,7%
Collecten en giften	-1,1%	-2,7%	-0,5%	0,9%	NNB	NNB
Levend geld	0,6%	0,1%	0,2%	-0,4%	NNB	NNB
Overig	10,0%	2,5%	-12,8%	1,5%	NNB	NNB
Totaal	2,0%	0,5%	-1,9%	-0,1%	NNB	NNB

Bron: *Levend geld en totale inkomsten 2007 t/m 2011 uit basisgegevens Quotumheffing Protestantse Kerk, overige gegevens geëxtrapoleerd op basis van uitkomsten inlichtingenstaten*

cijfer is al rekening gehouden met het fenomeen dat de uiteindelijke bijdragen meestal hoger zijn dan de toezeggingen (het verschil daartussen over 2012 bedroeg 1,4 pct.). We moeten er dus vanuit gaan dat de in 2011 ingezette dalende trend zich verscherpt. In 2012 was er vermoedelijk al een daling met circa 2 pct. (de definitieve cijfers daarover van de Protestantse Kerk in

Nederland komen in december beschikbaar).

3. Achtergronden

Tot nu toe konden we rapporteren dat, ook bij dalende inkomsten van Kerkbalans, in ieder geval de bijdrage per lid nog toenam ("minder mensen geven méér"). Helaas lijkt aan die toch positieve ontwikkeling ook een einde te

Tabel 2: Gegevens uit de inlichtingenstaten per regio

Gegevens per ACV	Gem. bijdrage 2012/bijdrager	Gem. toez. 2013/toezegger	Gem. bijdrage per lid 2012	Gem. toez. per lid 2013	% stijging toez. 2012-2013	bijdrage 2012 vs toezegging 2012
Friesland	€ 222	€ 215	€ 97	€ 95	-3,60%	0,007
Gelderland	€175	€ 176	€ 80	€ 80	-3,20%	0,001
Groningen-Drenthe	€ 216	€ 215	€ 108	€ 106	-3,30%	0,02
Noord-Brabant/Limburg	€ 210	€ 226	€ 77	€ 72	-2,90%	0,064
Noord-Holland	€ 245	€ 243	€ 107	€ 104	-4,90%	0,021
Overijssel-Flevoland	€ 186	€ 190	€ 82	€ 84	-1,90%	-0,002
Utrecht	€ 271	€ 271	€ 105	€ 105	-1,60%	0,023
Zeeland	€ 206	€ 202	€ 94	€ 91	-3,60%	0,035
Zuid-Holland	€ 203	€ 209	€ 81	€ 80	-1,30%	0,033
Totaal	€ 204	€ 205	€ 89,07	€ 88,18	-0,027	1,40%

komen. De bijdrage per lid is bij de onderzochte gemeenten niet meer verder toegenomen.

Twee factoren liggen aan deze ontwikkeling ten grondslag: het overlijden van oudere leden die zoals bekend gemiddeld (veel) meer bijdragen dan jongere leden, én, nu voor het eerst echt merkbaar, de effecten van de crisis op het inkomen van gemeenteleden. Van de gemeenten die met inkomstendaling te maken hebben, wordt door 41 pct. het overlijden van leden als reden gegeven; de crisis wordt door 39 pct. als reden genoemd (vorig jaar nog geen 20 pct.), en vertrek/uitschrijven van leden door nog eens 36 pct. (totalen tellen op tot boven de 100 pct. omdat meerdere redenen mochten worden gegeven). Kerksluiting en "onvrede" over beleid spelen maar bij 5 pct. van de betreffende gemeenten, maar deze redenen kunnen wél tot aanzienlijke daling van de toezeggingen leiden. Het aantal gemeenten dat een daling van inkomsten signaleert is weer fors toegenomen ten opzichte van vorige jaren en bedraagt nu 70 pct. 8 Procent van de gemeenten

blijft +/- gelijk, en nog maar 22 pct. realiseert een stijging van inkomsten.

4. Gegevens per regio

De gegevens per regio (indeling volgens de Algemene Classicale Vergaderingen) zijn opgenomen in tabel 2. Zij kunnen door

kerkrentmeesters worden gebruikt om hun eigen gegevens te vergelijken met de cijfers uit hun eigen regio (noot: vanwege de soms beperkte steekproef betreft het hier indicatieve getallen, met name inzake de ontwikkelingen ten opzichte van vorig jaar, en in de kleinere regio's).



De orgelbank



De orgelbank van de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer biedt plaatselijke gemeenten de mogelijkheid hun pijporgel te koop aan te bieden. Gedinteresseerden kunnen specifieke informatie over de aangeboden orgels opvragen.

Afgelopen maand is in het bestand opgenomen een D.A. Flentrop-orgel, gebouwd in 1956 met 22 stemmen verdeeld over twee klavieren en vrij pedaal. Het Franssen-orgel krijgt een nieuwe concertante functie. Na verwerking van deze mutatie zijn er in totaal 8 orgels in ons bestand opgenomen.

Voor gedetailleerde informatie over de orgelbank kunt u contact opnemen met:
 Centraal Bureau VKB Tel. (078) 639 36 63
 E-mail n.dejong@kerkrentmeester.nl
 of raadpleeg het actuele aanbod op de website: www.kerkrentmeester.nl

Vernieuwing van uw interieur

Flexibiliteit, functionaliteit door verbondenheid en eenheid



Oosterlichtkerk, Huizen



Nijverheidsweg 15a, 1271 EA Huizen, 035 - 524 03 15

www.trigonbv.nl

Publicaties in kerkbladen over actie Kerkbalans 2014



De Raad voor de Plaatselijke Geldwerving heeft onderstaande publicaties vastgesteld die colleges van kerkrentmeesters kunnen gebruiken voor de aankondiging van de actie Kerkbalans 2014 in de kerkbladen van november en december 2013 en januari 2014.

Publicatie kerkblad november 2013

Kerkbalans 2014

Het college van kerkrentmeesters is alweer hard bezig met de voorbereidingen van de actie Kerkbalans 2014. Deze maand wordt de begroting vastgesteld en ons doel is weer om de activiteiten van de gemeente met een sluitende begroting te financieren.

Bij het opstellen van de begroting 2014 gaan we uit van de inschatting van de resultaten van 2013. De inkomsten van Kerkbalans spelen daar zoals altijd een belangrijke rol in. Het afgelopen jaar hebben we ons mogen verheugen in vele toezeggingen in het kader van Kerkbalans 2013.

Maar.... nog niet alle toezeggingen zijn binnen, soms ook van mensen die hebben toegezegd vóór november hun betaling te verrichten. Mocht u vergeten zijn uw toezegging gestand te doen, wilt u dat dan alstublieft alsnog doen?

Bij voorbaat hartelijk dank hiervoor.

Namens het college van kerkrentmeesters, enz.

Publicatie kerkblad december 2013

Kerkbalans 2014

Deze maand vieren we weer de geboorte van Jezus Christus. En, hoewel de kerk het hele jaar door een baken en een lichtpunt in ons



bestaan vormt, lijkt dat nu nog meer dan anders het geval.

Juist in dit donkere seizoen ontmoeten we elkaar in de vieringen rondom kerstmis, in ons (onze) helder verlichte en sfeervol gedecoreerde kerkgebouw(en), vaak nog met veel meer familie, vrienden en bekenden dan in de reguliere eredienst.

De volgende maand gaat de actie Kerkbalans weer van start. We vragen u dan om een toezegging als bijdrage voor het plaatselijk kerkenwerk voor het jaar 2014. De actie heeft als thema "Wat is de Kerk jou waard?" We vragen u op de man/vrouw/meisje/jongen af om over die vraag na te willen denken. Want de kerk is het waard om je voor in te zetten. Voor iedereen om zijn eigen redenen.

De vraag "Wat is de kerk jou waard" kan ook worden omgekeerd, en luidt dan: "Wat kan ik voor de kerk betekenen?" Misschien een brutale vraag maar we durven hem tóch te stellen. Want u kunt veel voor onze kerk doen. Door aanwezig te zijn in de eredienst. Door u in te zetten als vrijwilliger in het plaatselijk kerkenwerk, waarin iedereen naar beste kunnen welkom is, met handen en hoofd.

En natuurlijk door uw geldelijke bijdrage aan de plaatselijke kerk!

Zodat onze kerk van waarde kan blijven, voor ons allemaal, voor onze omgeving, nu en in de toekomst.

Namens het college van kerkrentmeesters, enz.

Publicatie kerkblad januari 2014

Kerkbalans 2014

Het is januari, en dus zijn de Kerkbalans vrijwilligers weer op pad om u om uw toezegging voor Kerkbalans 2014 te vragen. Eerst om de bekende Kerkbalans enveloppe bij u te posten of af te geven, en ongeveer twee weken daarna opnieuw om uw (hopelijk positieve) antwoord weer op te halen.

In de Kerkbalans enveloppe vindt u een informatiefolder over het werk en de begroting van onze gemeente, en de bestedingen van de beoogde inkomsten aan de diverse onderdelen van het plaatselijke kerkenwerk: salarissen, gebouwenonderhoud, energie, kosten van de eredienst en vooral ook: de bijzondere activiteiten in onze gemeente die voor dit jaar zijn gepland. Op de bijgesloten antwoordstrook kunt u aangeven hoeveel u dit jaar denkt te kunnen bijdragen aan het plaatselijk kerkenwerk.

U kunt deze strook in de eveneens bijgesloten antwoordenvolpde doen, liefst al voordat de Kerkbalans vrijwilliger weer bij u aanbelt. Daarmee helpt u de vrijwilliger bij het werk dat hij of zij, ondanks de winterse koude en duisternis, belangeloos voor onze gemeente uitvoert.

Legt u de enveloppe met de antwoordstrook klaar? Bij voorbaat onze hartelijke dank!

Namens het college van kerkrentmeesters, enz.

Als een goed kerkrentmeester*- herbestemming van kerkelijk erfgoed

Drs. M. Blokhuis

Op het VKB-congres in april dit jaar hield ds. P.L. De Jong een gloedvol betoog over de toekomst van de kerk in Nederland, ingegeven door zijn ervaringen in Rotterdam-Delfshaven en omgeving. Dit om tegenwicht te geven aan de sombere verhalen van sociologen dat de christelijke kerk in Nederland en Europa een aflopende zaak zou zijn. De Oude of Pelgrimsvaderkerk in Delfshaven is geen eigendom meer van de kerkelijke gemeente, maar de geloofsgemeenschap die het gebouw huurt, floreert als nooit tevoren. Dit heeft volgend ds. De Jong te maken met visie, geloof en het gebouw. 'Nieuwe kerkgebouwen zijn vrijwel niet in trek, maar de behoefte aan een monumentale kerk is bij velen erg groot', zo werd opgetekend uit zijn mond. Een monumentaal kerkgebouw (en daarvan zijn er heel wat in Nederland) heeft inderdaad een meerwaarde. Dat wordt niet alleen bepaald door de architectuur, maar vooral ook door de inventaris. Het zijn niet alleen oude gebouwen die een boeiende inventaris hebben. Ook kerken uit de 19de en 20ste eeuw kunnen een waardevol interieur hebben. Meer en meer worden kerken gewaardeerd vanwege de samenhang tussen wat zich binnen bevindt en de buitenkant.

Kerkelijk erfgoed

Het is niet te ontkennen dat op vele plaatsen in het land kerkgebouwen hun deuren moeten sluiten en dat er sprake is van sloop. Tegelijkertijd worden er ook bestaande kerken opnieuw in gebruik genomen door andere kerkgenootschappen en zelfs worden er nieuwe gebouwd. In dit hele proces is het van belang om na te gaan wat er met de roerende goederen gebeurt; ook bij sluiting vanwege nieuwbouw. Want bij de

laatste situatie verdwijnt er vanwege een vernieuwingsdrang ook nog wel eens waardevol erfgoed.

Bij het sluiten van een kerk moeten er direct keuzes gemaakt worden als het gaat om het grote inventarisstukken zoals preekstoel, orgel en het zitmeubilair. Voor kleinere voorwerpen kan een keuze uitgesteld worden. In beschrijvingen van afscheidsdiensten is vaak te lezen dat belangrijke objecten zoals de statenbijbel, de doopvont, het avondmaalsstel en de paaskaars in processie de kerk worden uitgedragen en overgebracht naar de nieuwe locatie. In feite zijn deze voorwerpen boventalig want de meeste kerken beschikken er al over. Maar als teken van herkenning voor hen die zich thuis moeten gaan voelen in een ander gebouw krijgen kenmerkende voorwerpen vaak een plaats in de kerk. In de praktijk komt het erop neer dat een aantal jaren na een fusie van kerken bijna niemand meer weet wat de herkomst is van verschillende voorwerpen, tenzij dit goed gedocumenteerd is. Het gevolg is dat objecten worden opgeslagen. In dorpen gaat het vaak om de samenvoeging van één of twee kerken en is het aantal voorwerpen dat bewaard wordt te overzien. In grote steden gaat het om veel meer kerken en dus om veel grotere aantallen. Bij de kerkelijke bureaus liggen vaak vele avondmaalsstellen, statenbijbels, doopschalen, kandelaars, etc. opgeslagen die niet meer gebruikt worden. Het gevaar bestaat dat belangrijke voorwerpen volledig uit het oog worden verloren. Steeds komt de vraag op wat men met al deze voorwerpen moet en hoe lang ze bewaard moeten worden. 'Gewoon bewaren zolang er ruimte is' is een praktische oplossing. 'Wacht maar af; straks keert het tij' is een gelovige insteek. Maar veel kerkbeheerders willen zolang niet wachten en willen graag opruiming houden.



Zilveren offervazen en avondmaalskannen waren voor dezelfde prijs te koop als verzilverde exemplaren.

Kerncollectie

Kerkbeheerders die in de periode 1977-2011 opdracht gaven aan de Stichting Kerkelijk Kunstbezit Nederland om een inventarisatierapport op te stellen, kunnen aan de hand van dit rapport grip houden op het eigen roerende bezit. Deze rapporten worden nu beheerd door Erfgoed in Kerken en Kloosters (EKK), een afdeling van museum Catharijneconvent en kunnen nog steeds opgevraagd worden. In de rapporten wordt aangegeven wat de belangrijkste objecten zijn, de zgn. kerncollectie. Wanneer de kerncollectie is bepaald, weet men naar welke objecten de meeste aandacht uit moet gaan.

Hoe belangrijk een deskundige waardebeoordeling is, moge blijken uit het volgende: Tijdens een bezoek aan een niet nader te noemen kerk bleek dat kerkrentmeesters de keus hadden gemaakt om van de verschillende avondmaalsstellen die in de kerk bewaard werden, slechts delen te bewaren. Wat overbleef werd voor een gering bedrag verkocht aan gemeenteleden. Daarbij was over het hoofd gezien dat er een zilveren set was. Zo kon het gebeuren dat zilveren objecten voor dezelfde prijs te koop werden aangeboden als objecten van pleet ►

(verzilverd metaal). Afgezien van het feit dat er voorbijgegaan werd aan het verschil in materiaal werd hier ook geen rekening gehouden met de avondmaalsstellen als geheel en de vraag die er is bij andere kerken. Een hele set in bruikleen geven of schenken aan een andere gemeente doet meer recht aan de oorspronkelijke bestemming dan een losse offervaas of kan als een glimmend object op de schoorsteen bij een particulier.

Waardering en herbestemming

Het bovengenoemde geeft aan dat het van belang is dat kerkrentmeesters een goed overzicht hebben van het roerende religieuze erfgoed. Erfgoed in Kerken en Kloosters wil eigenaren bijstaan in het beheer van de kerkelijke collecties. Met name wordt hulp geboden bij waardering, selectie en herbestemming als kerken moeten sluiten. In dat verband kan binnenkort gebruik gemaakt worden van een herplaatsingsdatabase, een breed platform waarop aanbieders en vragers van kerkelijk erfgoed elkaar kunnen vinden. De VKB biedt hiertoe al de gelegenheid op de website www.kerkmarkt.nl. Insteek is dat zoveel mogelijk belangrijke voorwerpen opnieuw een plaats krijgen in een kerkgebouw. Het is jammer wanneer erfgoed wordt opgeslagen terwijl het op andere plaatsen een goede bestemming zou kunnen krijgen. Dat heeft iets weg van licht onder de korenmaat zetten. De kerk heeft een boodschap en het religieuze erfgoed kan een aanknopingspunt zijn om het verhaal van de kerk te vertellen. Dat geldt natuurlijk niet voor elk object en het ene object 'vertelt' meer dan het andere. Aan een eenvoudige gladde avondmaalsbeker is minder af te lezen dan aan een fraai gedecoreerd exemplaar uit de 17de eeuw waarop 'Geloof, Hoop en Liefde' worden afgebeeld. De EKK wil helpen om de cultuurhistorische waarde van objecten te bepalen. Het is aan de kerkrentmeesters om die kennis in dienst te stellen van de missie van de kerk. Want het kerkelijk erfgoed kan functioneren als werfgoed.

Kijkt u voor informatie op de website www.catharijneconvent.nl

of stuur een emailbericht aan m.blokhuis@catharijneconvent.nl

**De titel is ontleend aan A.H. Bornebroek 'Als een goed rentmeester' over de predikant C.L.D. Van Coeverden Adariani (1843-1911) die een groot deel van zijn vermogen naliet aan een stichting die de Vrije Universiteit ondersteunde.*

De heer Blokhuis is werkzaam als erfgoed specialist voor het protestantisme bij Erfgoed in Kerken en Kloosters, afdeling van Museum Catharijneconvent te Utrecht. Momenteel bereidt hij een inventarisatieproject voor van het belangrijkste erfgoed in PKN-kerken in Noord- en Zuid-Holland.



Zilveren avondmaalsbeker met Geloof, Hoop en Liefde (17de eeuw).

Met Kerkbalans het jaar rond



December

Puntjes op de i

In deze maand moeten alle voorbereidingen getroffen zijn, zoals:

1. Het bestelde foldermateriaal moet gereed worden gemaakt voor de Kerkbalanslopers, er moet een wijkindeling zijn met looplijsten en niet-thuiskaarten, de wijkindeling moet worden nagelopen, waarbij wordt nagaan of personen die benaderd worden inmiddels verhuisd of overleden zijn.
2. Verder moet contact worden opgenomen met de leiding van de kerkelijke jongerenclubs over de op te zetten tekenkleur wedstrijd.
3. Voorts nagaan of de persberichten gereed zijn. Wanneer gebruik wordt gemaakt van de diensten van redacties van huis-aan-huisbladen, dan zal deze maand het te publiceren materiaal beschikbaar moeten zijn. Afspraken maken met de redacties e.d., contacten leggen met overige kerkelijke gemeenschappen in de eigen gemeente of met omliggende kerkelijke gemeenten.
4. De contacten met de kerkenraad. Nagaan of er ruimte is gereserveerd voor mededelingen door de predikant, een ouderling of een ouderling-kerkrentmeester op de zondag waarop de actie Kerkbalans van start gaat.
5. Een Kerkbalansspecial. Hiermee wordt bedoeld dat in het kerkblad dat net voor Kerst verschijnt aandacht aan de actie wordt besteed. In feite gaat het er om dat in dit kerkblad uiteen wordt gezet wat de kerkelijke gemeente doet, haar relatie tot de woongemeenschap (het dorp of de stadswijk).
6. Nagaan of op de website van de kerkelijke gemeente de gewenste informatie is aangebracht.
7. Tenslotte: de Kerkbalanslopers er nog even op wijzen wanneer zij verwacht worden in de kerk of het verenigingsgebouw om de enveloppen van de te bezoeken gemeenteleden in ontvangst te nemen, of - indien men dit plaatselijk anders organiseert - wanneer zij de enveloppen door de betreffende (ouderling-)kerkrentmeester thuis bezorgd krijgen.

Resultaten van het lezersonderzoek over "Kerkbeheer"



Willem G. Roseboom

Het is goed om als organisatie jezelf af en toe een spiegel voor te houden. De redactie van Kerkbeheer besloot dat in 2012 ook te doen door middel van een lezersonderzoek. De resultaten daarvan, zijn door allerlei omstandigheden, nog niet gepubliceerd. Natuurlijk zijn daar argumenten voor, maar een excuus aan onze lezers is zeker op zijn plaats. Het heeft gewoon te lang geduurd.

De uitkomsten van het onderzoek zijn nog zeer actueel en zeker van belang voor de toekomst. Redenen genoeg dus, om u nog hierover te informeren. Het zou veel te ver voeren om alle uitkomsten te vermelden in dit artikel. Die zijn toegankelijk via de website www.kerkrentmeester.nl of ze kunnen worden opgevraagd bij het centraal bureau in Dordrecht.

Kerkbeheer, het periodiek van onze vereniging VKB, heeft meerdere functies en doelstellingen. In hoofdlijnen dient het als:

- contactorgaan en spreekbuis van en voor de leden, en
- als communicatiemiddel om de leden te informeren over ontwikkelingen in kerk en samenleving op het werkterrein van de kerkrentmeester.

Uitgave van het blad is uiteraard geen doel op zich, maar de statuten van de VKB geven aan dat het blad een middel is om de doelen die de VKB nastreeft, te realiseren. Bij de communicatie met de leden is het blad, nu ook ondersteund door Kerkbeheer/on/line via de website, nog altijd van grote waarde voor de leden van de vereniging en toonaangevend. Iemand noemde het eens het vakblad voor de kerkrentmeester en kwalificeerde het blad als 'verplichte kost'.

Het blad, dat elf keer per jaar verschijnt, wordt uitgegeven onder eindverantwoordelijkheid van het hoofdbestuur. Het HB heeft de werkzaamheden opgedragen aan de redactiecommissie en de eindredactie wordt al sedert vele jaren gevoerd door de heer Rook Belder, voormalig chef de bureau van het centraal bureau en nu nog als project medewerker aan de VKB verbonden.

Verantwoording

Het onderzoek is uitgevoerd door met het aprilnummer in 2012 een vragenlijst mee te sturen. Er zijn 736 bruikbare formulieren ontvangen. Dat is bijna 15 pct. van het aantal verzonden exemplaren. Dat is inclusief de deelname via de website.

Hoewel het percentage vrij laag lijkt, zijn we van mening dat deze wel representatief geacht kan worden. De kanttekening die daarbij gemaakt moet worden is de vraag waarom men reageerde. De motivatie kan natuurlijk ook voortkomen uit een grote mate van tevredenheid, dan uit het tegenovergestelde. Daarom is in de vragenlijst de mogelijkheid geboden om de gegeven antwoorden nader toe te lichten, waarvan in ruime mate gebruik is gemaakt. Reacties waar de redactie heel blij mee is en waar zij zeker aandacht aan zal besteden. De reacties komen nagenoeg uitsluitend van lezers die beheerfuncties bekleden. Dat is niet vreemd, want de inhoud van het blad is daar nagenoeg geheel op gericht.

Door de respondenten wordt Kerkbeheer goed gelezen, bijna 70 pct. leest het blad altijd. Er is wel een geringe daling van de leesfrequentie ten opzichte van het verleden op te merken. Verder blijkt dat in toch relatief weinig gemeenten Kerkbeheer terecht komt bij

niet-kerkrentmeesters. Op de open vraag waarom Kerkbeheer niet circuleert onder overige kerkenraadsleden wordt een grote variatie aan antwoorden gegeven, onder meer dat men er niet bij nadenkt, maar ook dat er toch al teveel materiaal om te lezen is, of dat e.e.a. te specifiek voor kerkrentmeesters is. Waar gemeenten zijn onderverdeeld in wijken, wordt lang niet altijd voor de wijkraden een apart abonnement afgesloten.

In het algemeen wordt Kerkbeheer tamelijk goed gelezen. Bijna 1/3 "pluist het blad helemaal uit", en 1/3 leest toch de helft van het blad. De overigen lezen enkele artikelen en berichten.

Contactorgaan en spreekbuis

Kerkbeheer voorziet duidelijk in een behoefte als contactorgaan voor kerkrentmeesters: 95 pct. vindt dat het blad in die functie voorziet. Toch wordt er, op de open vraag naar (andere) onderwerpen die aan bod zouden moeten komen om Kerkbeheer als contactorgaan te profileren, een groot aantal suggesties gedaan, dat trouwens voor een belangrijk deel niet op verenigingsnieuws, maar op toerusting betrekking heeft.

Over het algemeen krijgt het blad een positieve beoordeling, zoals blijkt uit het rapportcijfer dat Kerkbeheer krijgt als contactorgaan: meer dan 80 pct. geeft een 7 of 8. Ook hier trouwens mag een geringe daling van de waardering sinds 2000 worden vermoed. Lezers zijn immers, terecht, in het algemeen kritischer dan 12 jaar geleden.

Kerkbeheer mag zich verheugen in een grote mate van waardering als spreekbuis voor de plaatselijke colleges: 91 pct. van de respondenten vindt dat de opvattingen, geformuleerd in Kerkbeheer, overeen komen met de opvattingen van de plaatselijke gemeente. ▶

De voorzitterscolumn en de rubriek "actualiteiten uit het HB" wordt door 93 pct. met een (ruime) voldoende gewaardeerd. Er is een open vraag gesteld welke onderwerpen niet overeen komen met hun opvattingen c.q. welke onderwerpen worden gemist. Hier blijkt een veelheid van meningen die de redactie zich ter harte zal moeten nemen. Kerkbeheer wordt soms wat oppervlakkig gevonden, of juist te diepgaand, te specialistisch, onvoldoende de belangen van kerkrentmeester behartigend, teveel in zichzelf gekeerd.

De antwoorden op de open vraag in dit verband welke onderwerpen worden gemist vormen een belangrijke inspiratiebron voor de redactie voor het invullen van toekomstige nummers van Kerkbeheer.

Verder blijkt dat de respondenten de volgende onderwerpen absoluut niet willen missen: o.a. "Actualiteiten uit het hoofdbestuur", de verenigingsagenda, Kerkbalans/geldwerving, de kalender voor de kerkrentmeesters en de voorzitterscolumn. Kerkbeheer krijgt een dikke voldoende in zijn functioneren als spreekbuis, 94 pct. geeft een 6 of hoger, maar ook hier een daling ten opzichte van 2000.

Kerkbeheer als toerustingsorgaan

Ook als informatieblad wordt Kerkbeheer goed gewaardeerd, hoewel licht minder dan als contactorgaan (91 pct. t.o.v. 95 pct. antwoordt "ja"). Er is een veelheid en verscheidenheid van onderwerpen die men mist, van onderwerpen inzake financiën, geldwerving, gebouwbeheer, personeelsbeleid/Arbo, tot en met benchmarking en archivering. De redactie zich zal hierover buigen. In het algemeen ook hier een goede beoordeling voor de inhoudelijke onderwerpen in Kerkbeheer. Geldwerving scoort relatief goed, begraafplaatsen (wel een zeer specialistisch onderwerp) daarentegen juist wat onder het gemiddelde.

Het taalgebruik in Kerkbeheer wordt als zeer begrijpelijk ervaren, en is ook enigszins verbeterd ten opzichte van 2000. Voor zover er commentaar is, wordt Kerkbeheer nog weleens ambtelijkheid en saaiheid verweten.

Ook zou kunnen worden opgemerkt dat de prettige leesbaarheid van het blad verder zou kunnen worden verbeterd. De vormgeving van Kerkbeheer wordt positief ervaren. Ook hier nog wel wat opmerkingen. Sommige lezers willen een (nog) wat modernere uitstraling, en de verhouding tekst – afbeeldingen zou wat verder naar de afbeeldingen mogen verschuiven.

Veel mensen zijn tevreden met de huidige invulling van de Kerkbeheer rubrieken, maar ook veel mensen doen suggesties. Onder meer aandacht voor jongeren, vraag en aanbod, testimonials en benchmarks en vooral ook succesverhalen worden meerdere malen genoemd. Een vijfde van de respondenten heeft suggesties voor het meer betrekken van gemeenten bij Kerkbeheer. Kortom, een veelheid van ideeën, waarbij het onder de aandacht brengen en belichten van activiteiten in de individuele gemeenten meerdere malen wordt genoemd.

Ruim de helft van de respondenten leest nooit berichten van "Kerkbeheer online". Daar is dus nog veel te verbeteren, temeer omdat de digitale gegevensverstrekking als zodanig toch door veel mensen wordt gewaardeerd. En als gevraagd wordt naar de behoefte aan een volledig gedigitaliseerde versie van Kerkbeheer dan blijkt daarvoor belangstelling te bestaan bij driekwart van de lezers. Stof tot nadenken....

Tot slot

In het onderzoek kregen de respondenten ook het laatste woord, via een mogelijkheid opmerkingen te plaatsen die ze bij de vragen niet kwijt konden. Een overzicht daarvan levert opnieuw stof tot overdenking op voor de redactie, onder meer over hoe om te gaan met de digitalisering, de verschijningsfrequentie en de gebezigde vaktaal.

De hiervoor gepresenteerde informatie, was voor het hoofdbestuur aanleiding om een werkgroep te formeren met als opdracht om de mogelijkheden in beeld te brengen voor een digitale versie van Kerkbeheer, naast de bekende gedrukte

vorm, met de administratieve en kostentechnische aspecten die daarbij horen. Daarnaast buigt de redactie zich over de uitkomsten van het onderzoek, toekomstgericht met alle bijhorende aspecten en zal daar ook verder met de werkgroep over van gedachten wisselen om een plan voor de toekomst te ontwikkelen.

Wordt dus op termijn vervolgd.

De heer Roseboom is voorzitter van de redactie van Kerkbeheer en secretaris van de VKB.

■ Recordaantal toetreders kerk Finland

De Evangelisch-Lutherse Kerk in Finland heeft in 2012 een recordaantal van 14.108 nieuwe leden mogen verwelkomen, zo meldt het Reformatorisch Dagblad van 24 augustus 2013, dat verwijst naar in die week verschenen cijfers van het Finse Bureau voor de Statistiek. In 2011 waren er 13.623 toetreders. Er waren ook minder Finnen die zich lieten uitschrijven bij de staatskerk: ruim 41.000 tegenover 46.177 in 2011.

In de parochies werden 44.774 kinderen gedoopt. Het blijkt dat de meeste Finnen – ondanks dat ze wellicht niet meer de kerk bezoeken – er toch voor kiezen hun kind te laten dopen. Van alle geboren kinderen gebeurt dat nog in 75 procent van de gevallen.

Hoewel het totaal aantal leden van de Evangelisch-Lutherse Kerk van Finland jaarlijks afneemt, is zij met 4,1 miljoen leden nog steeds een van de grootste lutherse kerken ter wereld. Ruim 76 procent van de bevolking reken t zich tot de Suomen Evankelis-Luterilainen Kirkko, zoals de Finse naam luidt. Wanneer leden zich uitschrijven, hangt dat vooral samen met de kerkbelasting. Iedere Fin die lid is van de staatskerk, moet 1 à 2 procent belasting afdragen.

Omslagregeling predikanten en pensioenzaken in 2014

Op 23 september 2013 richtte de Beleidscommissie Predikanten zich tot colleges van kerkrentmeesters en gemeentepredikanten over een aantal belangrijke zaken van o.m. de vaststelling van de begroting en omslagheffing 2014 van de centrale kas predikantstraktementen, de tegemoetkoming premie ziektekostenverzekering en enkele pensioenzaken. Hieronder volgt een overzicht van de meest essentiële zaken die van belang zijn voor onze gemeenten.

Vaststelling van de begroting 2014 centrale kas predikantstraktementen

Volgens artikel 22 van de generale regeling voor de predikantstraktementen heeft de centrale kas voor de predikantstraktementen tot doel de traktementslasten zoveel mogelijk naar draagkracht over alle gemeenten om te slaan.

Ten behoeve van predikanten en kerkrentmeesters voor wie de werking van de centrale kas nog betrekkelijk nieuw is, lichten wij de aspecten van deze doelstelling toe.

- Verevening van de predikantslasten met het oog op de mobiliteit: de gemeenten dragen gezamenlijk de traktementsbestanddelen, die per predikant qua hoogte kunnen verschillen, zoals de periodieke verhogingen, de vakantietoeslag en de eindejaarsuitkering. Door voor een gemeente de hoogte van de traktementslasten onafhankelijk te maken van de rechten van de eigen predikant, kan zij zonder enig financieel gevolg een beroep uitbrengen op elke predikant. Door de omslagregeling wordt elke predikant immers even duur voor de gemeente. En: een predikant kan zich door elke gemeente laten beroepen zonder gevolgen voor het inkomen. Hierdoor

wordt de mobiliteit van de predikanten bevorderd.

- Verzekering: de gemeenten dragen gezamenlijk de incidentele loonkostencomponenten, zoals de jubileumgratificatie, de verhuiskosten bij emeritaat, de kosten van de permanente educatie, de overlijdensuitkering, de kosten van de arbodienst en de wachtgelden (= werkloosheidsuitkeringen). Deze lasten worden niet direct gelegd bij de gemeente, waaraan de rechthebbende predikant verbonden is of was.

- Draagkracht: doordat een deel van de totale traktementslasten door de gemeenten gezamenlijk gedragen wordt, wordt het mogelijk de lasten naar draagkracht over de gemeenten te verdelen. Dit draagkrachtprincipe is vertaald in een systeem, waarbij gemeenten aan de kas bijdragen naar de mate van de predikantsbezetting. Een gemeente die kan kiezen voor een hoge bezetting, draagt meer bij aan de kas dan een gemeente die moet kiezen voor een lage bezetting.

Op 20 september 2013 heeft de kleine synode de door de Beleidscommissie Predikanten vastgestelde begroting van de centrale kas voor 2014 goedgekeurd.

De begroting (zie hieronder) kan als volgt worden samengevat.

4. Vaststelling omslagheffing 2014 centrale kas predikantstraktementen

Op grond van bovenstaande begroting zijn de bijdragen van de gemeenten aan de centrale kas voor het jaar 2014 als volgt vastgesteld:

Uitgaven	x € 1.000	Inkomsten	x € 1.000
Basistraktementen	54.727	Bezettingsbijdragen	115.976
Periodieke verhogingen	32.555	Vacaturebijdragen	1.750
Vakantietoeslagen	6.983	Beschikbaarheidsbijdragen	139
Eindejaarsuitkeringen	7.244	Woonbijdragen van predikanten	6.550
Secundaire arbeidsvoorwaarden	1.522	Pensioenpremies van predikanten	10.441
Wachtgelden	1.555	Overige inkomsten	450
Woonbijdragen aan gemeenten	6.550	Begrotingstekort	2.972
Pensioenpremies aan PFZW	20.766		
Premie AO-verzekering aan Aegon	3.776		
Kosten overgangsmaatregelen	2.100		
Kosten uitvoeringsorganisatie	500		
Totaal	138.278	Totaal	138.278

De volledige begroting 2014 kan men inzien op www.pkn.nl/arbeidsvoorwaarden, doorklikken naar 'predikanten' en vervolgens naar 'omslagregeling'.

Soort bijdrage	2013	2014
Bezettingsbijdrage per fulltime predikant per jaar	€ 75.810	€ 73.404
Vacature-/schorsingsbijdrage per fulltime vacature per jaar, inclusief de tijdelijke opslag van € 1.300 per fulltime vacature per jaar zoals die geldt tot en met het jaar 2017	€ 7.956	€ 7.956
Beschikbaarheidsbijdrage per gemeente zonder predikant per jaar	€ 2.220	€ 960

De ontwikkeling van de bijdragen wordt veroorzaakt door het saldo van de volgende kostenontwikkelingen.

Enmalige korting in bezettingsbijdrage 2014

In vorenstaand schema is te lezen dat de bezettingsbijdrage met 3,2 pct. daalt van € 75.810 in 2013 naar € 73.404 in 2014. Deze daling is mogelijk door de teruggave van het bedrag van € 2.972.000, waarover hierboven uiteen is gezet. Zonder deze teruggave zou de bezettingsbijdrage 2014 € 75.285 hebben bedragen. De gemeenten dienen er rekening mee te houden dat deze eenmalige korting van € 1.881 per fulltime predikant per jaar in 2015 niet zal gelden.

Verlaging beschikbaarheidsbijdrage

In vorenstaande tabel kan men zien dat de beschikbaarheidsbijdrage in 2014 fors verlaagd wordt ten opzichte van 2013. De beschikbaarheidsbijdrage is de bijdrage die aan de centrale kas predikantstraktementen wordt geleverd door gemeenten, die structureel geen eigen predikant voor gewone werkzaamheden hebben. In deze gemeenten is doorgaans een kerkelijk werker werkzaam of een predikant die hulpdiensten verricht.

Deze gemeenten dragen bij aan de kas omdat:

- het redelijk is dat zij bijdragen aan de kosten van de arbeid, die door de uitvoeringsorganisatie wordt verricht voor het onderhoud van de arbeidsvoorwaardenregeling (ook voor hulpdiensten);
- zij met alle andere gemeenten bijdragen aan de kosten van de wachtgelden; en
- zij in zekere zin gebruik maken van de predikanten voor gewone werkzaamheden, die werkzaam zijn in andere gemeenten. Deze predikanten verrichten immers ook arbeid voor de kerk in haar geheel. Voor de gemeenten zonder vaste predikant zijn er de afgelopen jaren kostenstijgingen geweest door onder meer de verhoging van het tarief voor hulpdiensten en de versobering van de regeling voor het consulentchap. Om deze reden is besloten de hoogte

**Tafel(s) - Stoelen - Kapstokken
voor uw kerkzaal of bijgebouw?**

**Kijk voor modellen
en prijzen:
www.kantinemeubilering.nl**

**Komt u bij ons kijken?
of komen wij naar U toe?
Tel. 0183-50 50 85**

van de beschikbaarheidsbijdrage te verlagen van € 2.220 per jaar (= € 185 per maand) in 2013 naar € 960 per jaar (= € 80 per maand) in 2014.

Verloop overgangsmatregel predikantstraktementen

Op een aantal gemeenten is nog de overgangsmatregel van toepassing, die is getroffen bij de invoering van de nieuwe traktements- en pensioenregeling op 1 januari 2005. De betrokken gemeenten hebben op de bezettingsbijdrage een conversiebijtelling of een conversieaftrek. Het bedrag van de bijtelling of aftrek wordt in 2014 ten opzichte van 2013 met € 1.000 per fulltime predikant per jaar verlaagd. Gemeenten die in 2013 een bijtelling of aftrek hebben van minder dan € 1.000 per fulltime predikant per jaar, hebben in 2014 geen bijtelling of aftrek meer.

De overgangsmatregel is bedoeld om de gemeenten een periode van dertien jaren te geven om haar inkomsten en uitgaven in evenwicht te kunnen brengen na invoering van de nieuwe traktements- en pensioenregeling. In 2018 is de overgangsmatregel geëindigd en worden de gemeenten geacht de noodzakelijke maatregelen te hebben getroffen.

Tegemoetkoming premie ziektekostenverzekering

Door circulaire van 22 januari en 20 maart 2013 informeerde de Beleidscommissie Predikanten over de hoogte van de tegemoetkoming premie ziektekostenverzekering. In de laatste circulaire werd de hoop uitgesproken dat voor de zomer van 2013 een overeenkomst zou worden bereikt. De Beleidscommissie Predikanten deelt tot haar spijt mee dat dit niet is gelukt.

Om iets van de problematiek duidelijk te maken het volgende. In 2012 ontvingen de predikanten een tegemoetkoming van € 1.742 per jaar. De delegatie namens de kerk in het Georganiseerd Overleg Predikanten heeft de bereidheid uitgesproken in 2013 en 2014 een tegemoetkoming te blijven verstrekken tot ongeveer deze hoogte. De delegatie is op basis van een kadernotitie die in 2010 is vastgesteld door de kleine synode, van oordeel dat de tegemoetkoming premie ziektekostenverzekering niet valt onder de arbeidsvoorwaarden, waarvoor de rijksambtenaren gevolgd worden. De delegatie namens de predikanten vindt dat op dit punt wel de rijksambtenaren gevolgd moeten worden en meent dat de tegemoetkoming als gevolg van de invoering van de Wet Uniformering Loonbegrip opgetrokken moet worden naar maximaal € 4.953 per jaar. Inwilliging van de vraag van de predikanten betekent voor alle predikanten samen een kostenstijging van ongeveer € 5,2 miljoen. Momenteel (eind september 2013) verkent een onafhankelijke derde de posities van beide partijen en de onderhandelingsruimte. Zodra er een overeenkomst is bereikt, zal de Beleidscommissie Predikanten daarover informeren.

Begroting predikantslasten 2014

Vorenstaande bijdragen voor de centrale kas predikantstraktementen kunnen de colleges van kerkrentmeesters gebruiken bij het opstellen van de begroting 2014. Met betrekking tot de overige

predikantslasten die op de begroting van een gemeente kunnen staan, geldt het volgende:

1. Er is op dit moment geen initiatief tot aanpassing van de bedragen voor de onkostenvergoedingen. Om die reden wordt geadviseerd in de begroting rekening te houden met:
 - a. € 700 per predikant per jaar voor de vergoeding gemis werkruimte (alleen voor predikanten die zelf een werkruimte hebben gehuurd of gekocht);
 - b. € 500 per predikant per jaar voor het gebruik van de werkruimte (alleen voor predikanten die op eigen kosten de werkruimte stofferen, meubileren, verwarmen, verlichten en schoonhouden);
 - c. € 1.300 per fulltime predikant per jaar aan werktijdafhankelijke onkostenvergoeding voor representatie, kantoorkosten, computer, telefoon en internet;
 - d. € 822 per predikant per jaar aan werktijdafhankelijke vergoeding voor vakliteratuur en permanente educatie; en
 - e. € 0,28 per kilometer, afgelegd met auto, motor en scooter; € 0,10 per kilometer, afgelegd met een bromfiet; € 0,05 per kilometer, afgelegd met een fiets.
2. Zoals hierboven beschreven, is er met betrekking tot de hoogte van de tegemoetkoming premie ziektekostenverzekering voor de jaren 2013 en 2014 nog geen overeenstemming bereikt in het Georganiseerd Overleg Predikanten. Binnen het overleg is de kerk bereid om evenals in 2012 een bedrag van ? 1.750 per predikant per jaar te vergoeden. De predikanten vragen ? 4.950 per predikant per jaar. Colleges van kerkrentmeesters kunnen binnen deze bandbreedte hun begroting opstellen.

Pensioenzaken

a. Standaarddatum emeritaat

In april jl. heeft de generale synode in tweede lezing de wijziging van ordinantie 3-25-1 vastgesteld. Voorheen was de standaarddatum, waarop een predikant

met emeritaat ging de eerste dag van de maand, waarin de 65-jarige leeftijd werd bereikt. Door de wijziging van ordinantie 3-25-1 gaat een predikant nu standaard met emeritaat op de dag waarop de AOW ingaat. In overleg tussen kerkenraad en predikant kan een eerdere of latere datum worden afgesproken.

b. Ingangsdatum ouderdomspensioen van Pensioenfonds Zorg & Welzijn

Tot en met 2013 is de standaarddatum, waarop het ouderdomspensioen van het Pensioenfonds Zorg & Welzijn ingaat, de eerste dag van de maand, waarin de 65-jarige leeftijd wordt bereikt. Met ingang van 2014 gaat het ouderdomspensioen in op het moment dat de AOW ingaat. Vanaf 2014 zijn de standaarddatums voor het emeritaat, de ingangsdatum van de AOW en de ingangsdatum van het ouderdomspensioen van Pensioenfonds Zorg & Welzijn dus aan elkaar gelijk. Meer informatie over de reglementswijziging van het Pensioenfonds Zorg & Welzijn per 1 januari 2014 vindt u op www.pfzw.nl (zoek naar 'nieuwe pensioenregeling'). In de PFZW-regeling is het mogelijk het pensioen te vervroegen of uit te stellen. Informatie over deze mogelijkheden is ook te vinden op www.pfzw.nl.

c. Deeltijdpensioen

Volgens de pensioenregeling van het Pensioenfonds Zorg & Welzijn is het mogelijk de pensioendatum te vervroegen of uit te stellen en tegelijkertijd een deel van de werktijd te blijven werken. Als een predikant van deze mogelijkheid gebruik wil maken, kan dat alleen met instemming van de kerkenraad.

Voor vragen kan men de website www.pkn.nl/arbeidsvoorwaarden raadplegen. Desgewenst kan men ook per brief, e-mail of telefoon contact opnemen met het bureau, tel. 030-880 1661, e-mail: predikantstraktementen@pkn.nl of de website: www.pkn.nl/traktementenenpensioenen.

■ Lijst van mooiste Britse kerken

Het Friesch Dagblad van 18 juli 2013 meldt dat de Britse organisatie voor kerkelijke monumentenzorg, National Churches Trust, een lijst heeft gepubliceerd met mooiste kerken in het Verenigd Koninkrijk. Zestig vooraanstaande personen uit de journalistiek, het amusement, de politiek en de academische wereld hebben de kerken uitgekozen.

Zo koos premier David Cameron voor de kerken St. Mary the Virgin Church en de All Saints Church in Witney en Spelsbury. Vicepremier Nick Clegg vindt de St. Nicholas' Church in Bradfield het mooiste. Componist Andrew Lloyd Webber

roemt de All Saints Church in Londen om de architectuur.

De redenen om een kerk als favoriet te bestempelen, lopen uiteen, zo staat op de website favouritechurches.org. Sommigen kiezen voor een kerk waar zij of hun familie banden mee hebben. Anderen gaan voor de serene sfeer, de rijke historie of de prachtige architectuur van de kerk. De een komt uit bij een imposante kerk in een stad, een ander bij een kapelletje of een abdij. De lijst is opgesteld omdat de National Churches Trust zestig jaar oud is, aldus de Evangelische Alliantie van het Verenigd Koninkrijk.

De organisatie voor kerkelijke monumenten hoopt kerkbezoek aantrekkelijker te maken en het bewustzijn

voor de kosten van het onderhoud van kerken te vergroten. Directeur Claire Walker: „De 47.000 kerken in het Verenigd Koninkrijk zijn een enorme aanwinst voor de natie. Ze vormen een ongeëvenaard netwerk van openbare gebouwen die de plaatselijke gemeenschappen ondersteunen.”

■ Koperdiefstal kerk Well

Het koper van de bliksemafleiders van de hervormde dorpskerk in het Gelderse Well is gestolen. Vier of vijf bliksemafleiders van de kerk zijn ontvreemd. De schade bedraagt circa € 2.000, zo meldt het Reformatorisch Dagblad van 12 september 2013.

R.M. Belder

In april bracht het Museumhuis Groningen eindverslag uit van een pilot veiligheidszorg bij kerken waarmee in oktober 2012 gestart is. Hieraan namen totaal protestantse gemeenten en rooms-katholieke parochies deel. In dit project werd samengewerkt met de brandweer, de Stichting Oude Groninger Kerken, het Bisdom Groningen-Leeuwarden en de Stichting Behoud Kerkelijke Gebouwen Groningen-Drenthe. Het Museumhuis Groningen dat ervaring heeft met veiligheidszorg in collectie-beherende instellingen, heeft deze ervaring ingezet voor een pilot met kerkelijke gebouwen waarbij de nadruk is gelegd op brand- en inbraakpreventie. De onderwerpen die tijdens een tweetal gehouden werkbijeenkomsten aan de orde kwamen, zijn:

- Wat doet de brandweer
- Veiligheidszorg in nationale context en
- Verzekeringen.

Risico's

Na afloop van de pilot werd duidelijk dat kerken risico's lopen zowel op het gebied van brand als inbraak. Ook wordt geconcludeerd dat naast inbraak er in het vervolg ook aandacht moet zijn voor diefstal, zeker wanneer de kerk open is. Er is vrijwel nergens sprake van een functionerende brandmeld- of beveiligingsinstallatie. Bovendien is op organisatorisch niveau de beveiliging en veiligheid niet goed geregeld. Slechts bij enkele kerken is sprake van gedachtevorming over een calamiteitenplan of van een daadwerkelijk plan.

De brandweer is bij meerdere kerken een regelmatige gast wat betreft het afgeven van gebruiksvergunningen. In die zin is de veiligheid voor kerkbezoekers een continu aandachtspunt. Op het gebied van brandveiligheid ten aan van het gebouw en de collectie is er nog veel winst te boeken, omdat branden vaak ontstaan wanneer er geen mensen in de kerk aanwezig zijn. Een bijkomend aandachtspunt

is dat kerken alleen op onmiddellijke inzet door de brandweer kunnen rekenen wanneer er een gecertificeerde installatie is.

Voor vrijwel alle kerken geldt dat de inbraakwerendheid (hang- en sluitwerk en overige bouwkundige voorzieningen) de alarmmelding, de brandmelding, de alarmopvolging en de calamiteitenpreventie en – reactie op een hoger plan moet worden gebracht.

Conclusies

De pilot laat zien dat twee aspecten belangrijk zijn wat betreft veiligheidszorg, te weten:

- De menselijke kant: wat zit tussen de oren van de kerkbeheerders, die vaak vrijwillig hun werk doen. Ook de beheerorganisatie bestaat uit vrijwilligers, zodat continuïteit van opleiding en ervaring niet altijd gewaarborgd is.
- De fysieke kant: wat kun je verbeteren aan gebouwen, installaties en onderhoudsplannen.

Verder wordt geconcludeerd dat landelijke aandacht gewenst is voor de brandalarmering bij monumenten. Landelijk heeft de brandweer besloten alleen uit te rukken bij instellingen die verplicht rechtstreeks aangesloten zijn bij de brandweer, zoals zorginstellingen. Overige instellingen zijn hiervan buiten gesloten. De brandweer in Groningen heeft besloten besloot dat andere instellingen wel een rechtstreekse melding kunnen doen, indien ze een door de brandweer gecertificeerde brandmeldinstallatie hebben. Hieraan zijn wel kosten verbonden, zowel voor de installatie daarvan als een abonnement.

Wanneer er sprake is van een niet-gecertificeerde installatie zal de beheerder van de kerk eerst moeten verifiëren of er werkelijk sprake is van brand. Een zonder twijfel zorgwekkende ontwikkeling, waarvoor landelijke aandacht gewenst is, aldus het eindverslag van Museumhuis Groningen.

Zorg voor de veiligheid in kerkgebouwen

De VKB heeft de afgelopen regelmatig over de problematiek rondom de (brand)veiligheid van kerkgebouwen gepubliceerd. In januari 2011 gaf zij in een A4 flyer nog eens de kernpunten van die veiligheid weer. Samengevat komt die op het volgende neer: Eigen verantwoordelijkheid van het college van kerkrentmeesters om periodiek het kerkgebouw op brandveiligheid te controleren en op het juiste niveau te brengen. Hiervoor is het aan te bevelen met de brandweer contact op te nemen om een Plan van aanpak, de eventueel geconstateerde knelpunten en de daarbij voorgestelde gelijkwaardige oplossing te bespreken. Om tot een verantwoord Plan van aanpak te komen, is het noodzakelijk een stappenplan te maken waarin een aantal stappen wordt onderscheiden:

- aanleggen gebouwendossier;
- inventarisatie van het gebouw of anders gezegd: het gebouw doorgaan;
- aanleggen checklist waarbij wordt aangetekend waar men tegen aanloopt en vervolgens wordt aangegeven wat wel en wat mogelijk niet voldoet;
- de knelpunten die opgelost moeten worden, zelf beoordelen en proberen op basis van gelijkwaardigheid hiervoor een passende oplossing aan te dragen en deze voor te leggen aan c.q. bespreken met de brandweer; en
- voor de uitvoering van e.e.a. een voorstel maken binnen welke termijn de aan te brengen voorzieningen gerealiseerd moeten worden.

Wanneer kerkrentmeesters zich aan bovenstaande punten houden, handelen zij zoals de wetgever van eigenaren van kerkgebouwen mag verwachten.

Veranderingen in de kerkorde (3)

Mr. A. Rigters

In de reeks over de dit jaar ingevoerde veranderingen in de kerkorde is het nu de beurt aan veranderingen op het terrein van de vermogensrechtelijke zaken.

Op het hele terrein van het kerkelijk werk, inclusief dat van het beheer, klomk de roep niet alleen tot verbeteringen voor de gemeenten en de kerk in hun kerkzijn maar ook, nu er in de komende tijd op een forse teruggang in ledenaantal en financiën gerekend moet worden, tot besparing van kosten. Bestonden er op het terrein van de vermogensrechtelijke zaken veel knelpunten, die om een oplossing vroegen? Nee, dat viel mee; het rapport van de Evaluatiecommissie bevatte een slotgedeelte met 72 pagina's vol wijzigingsvoorstellen, waarvan nog geen 7 op het gebied van ordinantie 11: kort gezegd beheer en toezicht. In de algehele structuur van het beheer in de gemeente met de wisselwerking tussen de kerkenraad en het college van kerkrentmeesters ten aanzien van de verzorging van de financiële zaken is er principieel niets veranderd. Het evenwichtige samenspel van de beide colleges (waarin de elementen te bespeuren zijn van de beheersregelingen van elk van de in 2004 verenigde kerken) heeft bij de evaluatie geen bezwaren opgeleverd. Dit geldt ook voor het toezien op de financiën. De per 1 januari 2013 ingevoerde veranderingen hebben dan ook voornamelijk betrekking op details.

Ouderlingen-kerkrentmeester en niet-ouderlingen-kerkrentmeester

Van belang is dat de regel voor de verhouding van de aantallen kerkrentmeesters die ouderling zijn en die geen ouderling zijn, ongewijzigd is gebleven. Er was op dat punt een voorstel gedaan tot het laten toetreden van iets meer kerkrent-



Mr. A. Rigters.

meesters-niet-ambtsdragers om op die manier meer ruimte te krijgen voor deelneming aan de beheerstaken door gemeenteleden, die wel mee willen werken, maar terughoudend zijn om ambtsdrager te worden. Dit voorstel heeft het niet gehaald. De meerderheid in de generale synode gaf er duidelijk de voorkeur aan om de regel dat de meerderheid van het college bestaat uit ouderlingen-kerkrentmeester te handhaven. Dit ondanks het feit dat men goed aanvoelde hoe lastig het in veel gemeenten wordt om kerkrentmeesters te vinden die tevens ouderling willen zijn. De argumentatie was niet enkel dat daardoor het beleid van de kerkenraad beter in het college gecommuniceerd wordt, maar bepaald ook dat in het algemeen belang wordt gehecht aan de inbreng van kerkrentmeesters in de kerkenraad. De bepaling van ord. 11-2-2 dat het college van kerkrentmeesters in alle gemeenten uit ten minste drie leden bestaat, waarvan de meerderheid tevens ouderling is, is dus onveranderd.

Zittingstermijnen en de wijze van benoeming

De voorheen geldende zittingstermijn van kerkrentmeesters bedroeg, zoals we gewend geworden zijn, vier jaar, met daarop aansluitende

herkiesbaarheid voor dezelfde termijn. Tijdens de evaluatie van de kerkorde is van veel kanten tot uitdrukking gebracht dat het in deze tijd moeilijker is geworden om gemeenteleden te vinden die bereid zijn zich te verbinden om het ambt of het andere gemeentewerk te vervullen voor de traditionele periodes van één of twee keer vier jaar. Nu is voor kerkrentmeesters met de tot stand gebrachte wijziging van de ambtstermijn van ouderlingen en diakenen, de zittingstermijn ook veranderd. Zoals na 1 januari 2013 breed bekend gemaakt is, is de zittingstermijn nu als volgt: de eerste ambtstermijn van ouderlingen en diakenen is in de regel vier jaar. Zij zijn telkens terstond als ambtsdrager herkiesbaar, voor een per geval vast te stellen termijn van tenminste twee jaar en ten hoogste vier jaar, met dien verstande dat zij niet langer dan twaalf aaneengesloten jaren ambtsdrager kunnen zijn, zie ord. 3-7-1. Dit geldt voor de kerkrentmeesters die geen ouderling zijn precies zo. Daarnaast is, zoals dr. Van den Heuvel in zijn bijdrage al heeft beschreven, voor gemeenten met wijkgemeenten de samenstelling van de colleges van kerkrentmeesters (idem van diakenen) vereenvoudigd. Men heeft daarbij ook beoogd tot vermindering van dubbelfuncties te komen en wat de benoemingen betreft meer over te laten aan de plaatselijke regeling. De oude regeling hield in dat een kerkrentmeester die lid was van de Algemene Kerkenraad (AK) automatisch ook lid was van het (algemene) college van kerkrentmeesters en dat de overige leden van het college door de AK werden benoemd op gezamenlijke voordracht van alle wijkraden van kerkrentmeesters. Dit bracht mee dat de desbetreffende ouderlingen-kerkrentmeester gedurig de vergaderingen hadden bij te wonen van: - de wijkkerkenraad; ▶

- de wijkraad van kerkrentmeesters;
- de algemene kerkenraad;
- het college van kerkrentmeesters.

Alles bijeen betekende dit een (te) fors beroep op de vrijwilligers. In de nieuwe regeling van ord. 4-7-2 worden de kerkrentmeesters die lid zijn van de AK niet reeds daarom automatisch lid van het (algemene) college van kerkrentmeesters, maar is het aan de gemeenten zelf om in hun plaatselijke regeling voor het beheer, bedoeld in ord. 4-7-2 vast te leggen hoe de leden van de onderscheiden colleges worden aangewezen en hoe de taken op verstandige wijze worden verdeeld. Dit zal zeker verlichting van hun taak opleveren. Tegelijk bestaat er voor gemeenten waarin behoefte bestaat om de kerkrentmeesters die lid zijn van de AK juist wel tot lid van het (algemene) college van kerkrentmeesters te benoemen, geen belemmering om dat te doen. Een versoepeling is ook dat het niet meer nodig is voor de benoeming van de leden van het (algemeen) college van kerkrentmeesters één gezamenlijke voordracht van alle wijkraden van kerkrentmeesters te doen. Wel is de regel gebleven dat de voorzitter, de secretaris en de penningmeester door de AK benoemd worden, maar nu op voordracht van het college van kerkrentmeesters zelf.

Het toezicht

In de regelingen voor de Regionale Colleges voor de Behandeling van Beheerszaken, de RCBB's, zijn enige wijzigingen aangebracht die ik hier wil noemen. Ord. 11-21-1 bepaalt duidelijk dat in elke regio een RCBB is – en dat zal hopelijk nog lang zo blijven - maar er wordt in hetzelfde artikel aan toegevoegd dat de kleine synode kan besluiten twee of meer RCBB's samen te voegen tot één RCBB voor de betrokken regio's. Bij het krimpen van de kerk en de inzetbare menskracht kan deze mogelijkheid, indien daar voldoende aanleiding voor is, soelaas bieden. Benoeming van de leden van de RCBB's gebeurt door de classicaal-regionale overlegorganen die bij het afschaffen van de ACV's in het leven zijn geroepen. Nieuw is ook de slotzin van ord. 11-22-2 : de kleine synode kan bepalen dat afzonderlijk

Enige afzonderlijke wijzigingen

Om volledig te zijn volgen hier enige details op het vlak van het beheer en het toezien op het beheer die zijn aangepast.

- In de regeling voor de controle van de jaarrekeningen door een certificerende accountant of twee onafhankelijke deskundigen is het woord "certificerend" geschrapt, terwijl als alternatief de "accountant-administratieconsulent" is toegevoegd. Dit verruimt de mogelijkheden (ord. 11-7-4).
- In de bepaling dat voorafgaande toestemming van het RCBB nodig is voor ingrijpende handelingen met betrekking tot gebouwen en orgels van cultuurhistorische of architectonische waarde is geschrapt dat het gaat om gebouwen en orgels die op een door het RCBB aangehouden lijst staan. De bepaling blijft inhoudelijk gelijk, maar zonder dat daarbij beslissend is of het gebouw of orgel op een lijst staat (ord. 11-8-3).
- Voorafgaande instemming van de kerkenraad is nodig voor aanvaarding door het college van kerkrentmeesters van een erfstelling of schenking onder een last of voorwaarde. Aan deze regel is toegevoegd dat hetzelfde geldt voor aanvaarding van legaten onder een last of voorwaarde (ord. 11-2-9 en dienovereenkomstig in ord. 11-3-6, 11-9-1, 11-14-3, 11-17-1 en 11-22-2).
- In de regeling voor de procedure in zaken van ambtsontheffing is de eerder bestaande verplichting om alvorens een oordeel gegeven wordt visitatoren ten tweede male te horen, geschrapt in die zin dat dit alleen voor de tweede maal geschiedt indien het in het betreffende geval noodzakelijk wordt geacht. Dit kan een door velen gewenste tijdswinst opleveren (ord. 3-20-1).

aan te wijzen taken van de RCBB's gebundeld worden bij één bepaald RCBB. Te denken valt aan specifiek afgebakende taken waarvoor een bepaald RCBB een specialisme heeft ontwikkeld, waarbij gedacht kan worden aan gebieden als pacht of onteigening. Aan zulke besluiten gaat uiteraard de nodige inspraak vooraf. Op dit moment is van enig voornemen in deze zin nog geen sprake.

Werkwijze van het RCBB

Zoals bekend dient het RCBB, wanneer een kerkenraad en een college van kerkrentmeesters (of van diakenen) geen overeenstemming kunnen bereiken over de begroting, te bemiddelen om te trachten de bezwaren weg te nemen. Lukt dit niet dan treedt het RCBB als kerkelijke rechter op en doet het een beslissende uitspraak (ord. 11-22-4). Hetzelfde geldt indien een kerkenraad of college een bezwaar ter beslissing aan het RCBB voorlegt (ord. 11-10-1). Van die uitspraken is bovendien hoger beroep mogelijk bij het generale college voor de behandeling van bezwaren en geschillen. Hoewel het gelukkig zelden tot zulke uitspraken hoeft te komen - en nog minder tot hoger

beroep daarvan – is het goed dat de mogelijkheden ertoe bestaan. Nieuw is dat in deze gevallen het RCBB ter ondersteuning wordt uitgebreid met een adviserend lid (jurist) van het regionale college voor de behandeling van bezwaren en geschillen (ord. 11-10-2).

Mediation

Voor alle gevallen waarin kerkelijke rechtspraak plaats vindt, is bij de recente wijziging van de generale regeling voor de kerkelijke rechtspraak bepaald dat een kerkelijk college de betrokkenen, indien de zaak daartoe aanleiding geeft, in overweging kan geven om te trachten het geschil op te lossen door mediation. Het is door de generale synode van bijzonder belang gevonden dat er waar mogelijk voorkomen wordt dat klachten, bezwaren of geschillen onnodig escaleren en dat er indien dat enigszins mogelijk is op een professionele wijze door mediation een oplossing wordt gezocht. Daartoe is de bereidheid van de betrokkenen nodig en dient eerst een overeenkomst te worden gesloten waarin naast de wil tot medewerking aan deze wijze van geschiloplossing de gezamenlijke uitgangspunten

worden vastgelegd. Zoals u uit het vorenstaande kunt opmaken, zijn er op het gebied van beheer en toezicht met de kerkordewijziging per 1 januari 2013 geen ingrijpende veranderingen ingevoerd. Op zichzelf is dat de moeite waard om te signaleren.

De heer Rigters is lid van het hoofdbestuur van de VKB, was lid van het College voor de Kerkorde en is medeauteur van de "Toelichting op de kerkorde" die in afgelopen zomer verschenen is.

■ SOGK krijgt POM-status

Minister Bussemaker van OC&W heeft de Stichting Oude Groninger Kerken (SOGK) als een van de eerste erfgoedorganisaties van Nederland aangewezen als Professionele Organisatie voor Monumentenbehoud (POM). De SOGK ziet deze aanwijzing als erkenning voor de manier waarop zij zich als particuliere organisatie sterk maakt voor het behoud van de historische kerken in Groningen. De stichting heeft daarmee een voorbeeldfunctie voor de rest van Nederland. Volgens de adviescommissie van de minister heeft de SOGK aangetoond te voldoen aan alle beoordelingscriteria waarbij de kwaliteit van de uitvoering van werkzaamheden bij beschermde kerkelijke monumenten de doorslag gaf. Ook het feit dat de stichting het grootste deel van haar bezit inmiddels in goede staat heeft gebracht, werd als zeer positief beoordeeld. De POM-status betekent dat de stichting bij de verdelen van de monumentensubsidies een voorrangpositie heeft en dat zij verlost is van veel administratieve rompslomp.

■ Actie voor zonnepanelen in hervormd Puttershoek

Nu het noodzakelijk is de CV-installatie in de hervormde kerk van Puttershoek te vervangen, dient zich de mogelijkheid aan dat gebruik wordt gemaakt van duurzame energie en dat te gaan promoten. De commissie geldwerving van het college van kerkrentmeesters heeft daartoe een actie opgezet voor het

Kalender voor kerkrentmeesters



Voor de colleges van kerkrentmeesters is het van belang in de komende maanden o.m. aan de volgende zaken aandacht te besteden:

November:

- Betaling aandeel centrale kas.
- Publicatie in het kerkblad over de definitieve afwikkeling van de actie Kerkbalans 2013.
- Na de voorlopige vaststelling van de begroting 2014 door de kerkenraad, publicatie hiervan in het kerkblad en het ter inzage leggen voor gemeentelieden.
- De meerjarenbegroting bijstellen.
- Eerste bespreking in de kerkenraad inzake voorbereidingen van de actie Kerkbalans 2014.
- Bestellen van enveloppen bij de VKB (Postbus 176, 3300 AD Dordrecht) voor de te houden Oudejaarscollecte.
- Aanvraag BRIM-subsidie indienen tussen 1 februari en 31 maart volgend jaar.

December:

- Publicatie in het kerkblad van een aankondiging actie Kerkbalans 2014.
- Betaling aandeel centrale kas.
- Er op toezien dat de kerkenraad vóór 15 december de begroting 2014 toezendt, met ter informatie bijgevoegd het beleidsplan, aan het Regionale College voor de Behandeling van Beheerszaken.
- Activering van de gemeente voor de Oudejaarscollecte.
- Aanvraag BRIM-subsidie indienen tussen 1 februari en 31 maart volgend jaar.

plaatsen van zonnepanelen op het dak van het verenigingsgebouw "de Schakel". In het kerkblad van deze zomer is een aanmeldingsformulier gevoegd waarbij gemeentelieden kunnen meedoen aan de actie Duurzaam investeren in Zonnepanelen. Mogelijkheden hiervoor zijn:

- Uitsluitend zonnepanelen. Voor een halve zonnepaneel is een investering tussen € 200 en € 250, voor één of meerdere zonnepanelen is dat € 400 en € 500 per zonnepaneel.
- Naast zonnepanelen ook een bijdrage geven in de kosten van de aanleg van de CV-installatie. Voor een halve zonnepaneel met gelijk deel investering in de kosten van de CV-installatie is tussen de € 400 en € 500 en voor één of meerdere zonnepanelen en gelijk deel in de kosten van de CV-installatie is dat tussen de € 800 en € 1.000.
- Naast de hiervoor genoemde mogelijkheden meewerken bij de verdere uitwerking van de actie.

De commissie geldwerving meldt dat bij voldoende inschrijvingen de actie verder wordt uitgewerkt. Dan is bekend hoeveel zonnepanelen er kunnen worden aangeschaft en wordt een definitieve offerte gevraagd en staan ook de kosten van het aandeel vast, die niet meer dan € 500 per zonnepaneel zullen bedragen.

■ Royale gift voor kerk Glasgow

De Britse kroonprins Charles heeft onlangs een aanzienlijk bedrag geschonken voor de restauratie van de Bothwell Parish Church nabij Glasgow.

Het kerkgebouw van de Church of Scotland is een van de oudste kerken van Schotland.

De gift is bijzonder omdat het gebouw zowel in gebruik is bij rooms-katholieken, anglicanen en protestanten, aldus het Reformatorisch Dagblad van 21 augustus 2013.

Actualiteiten uit het hoofdbestuur

Willem G. Roseboom

Op zaterdag 28 september jl. kwam het hoofdbestuur in "De Aker" te Putten in vergadering bijeen. De voorzitter, mr. Peter A. de Lange, richt een bijzonder woord van welkom tot de heer J. Kamminga die door de afdeling Groningen aan de algemene vergadering van 2014 wordt voorgedragen als nieuw bestuurslid van het hoofdbestuur. Hierna leest hij Psalm 35 voor en gaat vervolgens voor in gebed.

Vervolgens staat hij stil bij het 85-jarig jubileum van de afdeling Groningen waar in Ten Boer op 11 september 2013 een feestelijke bijeenkomst werd gehouden en waar het door de heer R.M. Belder samengestelde jubileumboek "Werken in en voor de Kerk" werd gepresenteerd. Hij wijst er in dit verband op dat naast de afdelingen Noord-Brabant-West, Drenthe en Utrecht, Groningen de vierde afdeling is die een jubileumboek uitbrengt. Ook andere afdelingen hebben de mogelijkheid hun historie op deze wijze te ontsluiten. Daarmee wordt een goed inzicht gegeven in de rijke historie van het werk van de VKB en haar rechtsvoorgangers ten behoeve van Kerk en gemeenten.



Gebouwen

De voorzitter deelt mee dat er op 30 oktober a.s. een bijeenkomst wordt gehouden die wordt georganiseerd door de Rijksdienst voor het Cultureel erfgoed (RCE) waarvoor ook het hoofdbestuur van de VKB is uitgenodigd. Dit initiatief is door de RCE genomen om de effecten te borgen die uit de evaluatie van het Jaar van het Religieus Erfgoed van 2008 zijn geïventariseerd.

Van de zijde van de Commissie beheer kerkelijke begraafplaatsen wordt meegedeeld dat het wachten is op een projectplan voor het opzetten van een e-learning module voor begraafplaatsen. Het voornemen is om in het voorjaar van 2014 een drietal voorlichtingsbijeenkomsten te houden, maar eerst zal bij de betreffende colleges van kerkrentmeesters geïnformeerd worden of hieraan behoefte bestaat. Nu het in 2010 verschenen Vademecum Kerkelijke Begraafplaatsen in het bezit is van alle daarvoor in aanmerking komende colleges van kerkrentmeesters, is de kans reëel dat voor voorlichtingsbijeenkomsten minder interesse bestaat.



Mensen

De voorzitter van de Beleidsvoorbereidende commissie mensen wijst op enkele vacatures die er in het hoofdbestuur bestaan en op de komende vacatures die zich vanaf 2014 zullen voordoen. Hij dringt erop aan uit te zien naar deskundige bestuurders zodat de continuïteit van het werk van de VKB verzekerd blijft. Ook de afdelingsvertegenwoordigers wordt gevraagd in

hun contacten met de colleges van kerkrentmeesters uit te zien naar kandidaat-bestuursleden. In de bijeenkomst van het hoofdbestuur met de delegaties van de provinciale afdelingen van 2 november a.s. 2013 zal dit aan de orde worden gesteld. Tevens zal er binnenkort een oproep worden gedaan in "Kerkbeheer" en op de website.

Verder wordt meegedeeld dat de tegemoetkoming ziektekostenvergoeding aan predikanten nog niet afgewikkeld is, omdat partijen (de Kerk en de predikanten) geen overeenstemming hebben bereikt. De VKB, die tevens aandacht heeft voor het feit dat rechtspositieregelingen van predikanten geborgd worden, vindt dat eerst helder moet worden of predikanten al dan niet recht hebben op de extra vergoeding vanaf 1 januari 2013.



Geld

Begroting

De penningmeester bespreekt een voorlopige opzet van de begroting voor 2014, waarvan de definitieve versie in de vergadering van december 2013 zal worden vastgesteld. Dan zal ook rekening gehouden worden met beleidswijzigingen die voor 2014 zijn gepland en met het feit dat de automatiseringsprogramma's voor een deel vervangen moeten worden. Tevens zullen middelen vrij gemaakt moeten worden wanneer, als gevolg van deze beleidswijzigingen, (tijdelijk) extra menskracht nodig is voor de formatie van het centraal bureau.



Organisatie

VKB-Congres

De secretaris doet enkele mededelingen over het VKB-congres 2014 dat op 12 april in "De Reehorst" te Ede wordt gehouden. Nadat dit jaar de Gebouwen centraal stonden, is in 2014 het thema "Mensen" aan de beurt. Intussen worden er al de nodige voorbereidende werkzaamheden verricht. Het congres zal worden georganiseerd volgens de formule die al enkele jaren wordt toegepast. Een huishoudelijk deel met de jaarrede van de voorzitter. Vervolgens één of twee hoofdinleidingen, diverse workshops en een beurs met standhouders die producten en diensten aanbieden waarmee kerkrentmeesters regelmatig te maken krijgen. Het maartnummer 2014 van "Kerkbeheer" zal weer geheel in het teken staan van het VKB-Congres.

Omdat het onderwerp "Mensen" erg breed is en zeker ook meer omvat dan het kerkrentmeesterlijk terrein, zullen bij wijze van proef ook de kerkenraden worden uitgenodigd. In de volgende vergadering zullen mededelingen over de hoofdinleiding(en) worden gedaan. In elk geval zullen er weer diverse workshops komen, waarin

o.a. onderwerpen over de predikant, de kerkelijk werker, de vrijwilligers, de kleine gemeente, pastoraat en geefpastoraat aan de orde zullen komen.

Award

De Marsh en Mercer Award, die door de VKB is ingesteld voor het beste ingediende project met het onderwerp "Gebouwen", omvat een geldbedrag van € 5.000. Dit project kan een restauratie zijn, of een succesvolle herbesteding, een duurzaamheidsproject of een multifunctionele invulling. Intussen zijn er circa 15 inzendingen binnen. Binnenkort wordt er een jury gevormd die de inzendingen gaat beoordelen.

Crowdfunding

Verder wordt meegedeeld dat de workshop die ABN-AMRO dit jaar tijdens het VKB-congres verzorgde, aanleiding was voor vragen over mogelijkheden van crowdfunding. Daarom heeft ABN-AMRO besloten op 14 november 2013 op het hoofdkantoor van ABN-AMRO in Amsterdam een workshop aan te bieden over dit onderwerp. Hiervoor worden binnenkort de colleges van kerkrentmeesters uitgenodigd.

Masterclass Kansen voor Kerken 2

De vice-voorzitter deelt mee dat op 7 maart 2014 een bijeenkomst wordt belegd over het in 2010 behandelde onderwerp Kansen voor Kerken. Ondanks het feit dat het denkproces om tot een ander kerkelijk beheermodel te komen, zoals dat in 2010 werd aangekondigd, nog onvoldoende uit de verf is gekomen, is een verdere discussie en doordenking over deze materie wel noodzakelijk. Om daaraan vorm te geven organiseert de VKB een serie masterclasses waarin zij met enkele sleutelfiguren vanuit de kerk en samenleving aan die verdere doordenking vorm wil geven. Het programma wordt samengesteld in overleg met de Dienstenorganisatie van onze Kerk.

Beleidsplan 2013-2017 van de VKB

Het ontwerp beleidsplan dat al verschillende malen in het hoofdbestuur onderwerp van gesprek was, verkeert in een eindfase. Wanneer, zoals gepland staat, dit beleids-

plan in december a.s. door het hoofdbestuur wordt vastgesteld, dan heeft dat consequenties voor de manier van werken van de VKB. Belangrijk is dat de keuzes die gemaakt worden goed worden vastgelegd. De portefeuillehouders van de beleidsterreinen gebouwen, mensen, geld en organisatie krijgen een centrale rol om de aanpak en uitvoering van de gestelde prioriteiten goed in beeld houden. Ook voor het Centraal Bureau zullen de effecten merkbaar zijn, want de vrijwillige bestuurders en de betaalde krachten zullen in nauwe samenwerking gezamenlijk de plannen moeten gaan realiseren. De inhoudelijke beleidsondersteuning van de portefeuillehouders zal door het Centraal Bureau geleverd dienen te worden. En omdat er enige ruimte in de begroting daarvoor beschikbaar is, zal op de momenten dat het nodig is extra ondersteuning inzetbaar moeten zijn. De bedoeling van de nieuwe aanpak is om de positie van de VKB ten behoeve van haar leden sterker te maken door een zwaarder accent te leggen op o.a. netwerkadviezen, waardoor er directer wordt geopeerd. Door een heldere inventarisatie van de activiteiten te maken kan er erg flexibel op de zaken worden ingespeeld. De VKB is er niet voor zichzelf maar is er voor de gemeenten en als flankerende organisatie is zij dienstbaar aan de Kerk. Het hoofdbestuur, dat het beleidsplan als zeer ambitieus betitelt, kan zich met de uitgangspunten van het concept beleidsplan 2013-2017 geheel verenigen. In de komende decembervergadering zal o.a. de jaaragenda 2014 worden besproken en zal de daarbij behorende meerjarenbegroting, worden vastgesteld.

Regiobijeenkomsten

Tenslotte doen de vertegenwoordigers van de provinciale afdelingen enkele mededelingen over de in dit najaar te houden regiobijeenkomsten in hun provincie. In de edities van "Kerkbeheer" van september en oktober is daarover gepubliceerd.

De volgende vergadering van het hoofdbestuur is op 14 december a.s.

De heer Roseboom is secretaris van het hoofdbestuur van de VKB.

■ **NAM betaalt schade kerk**

De Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) betaalt de schade die als gevolg van de aardbeving in augustus 2012 aan de Martinikerk in Groningen is ontstaan. Dat blijkt uit een brief die het stadsbestuur van Groningen aan de gemeenteraad heeft gestuurd, zo meldt het Dagblad van het Noorden. De NAM is daarnaast betrokken bij een vervolgonderzoek naar meer schade. De reparatie die de NAM vergoedt, betreft schade aan het pleisterwerk hoog in het kerkkoor. Het herstel is meegenomen in het reguliere jaarlijkse onderhoud en is al uitgevoerd. Van een schadevergoeding

voor herstel van zeven duidelijk zichtbare scheuren in de kerkmuren is geen sprake. De meningen over het ontstaan van deze scheuren lopen sterk uiteen. In de brief geeft het stadsbestuur nog geen verklaring voor de zeven scheuren. Onderzoek waarbij de NAM is betrokken moet daarover duidelijkheid brengen. De meters die op zeven plekken in de kerk zijn gemonteerd, zijn geplaatst na de aardbeving in 2012.

■ **Groningse kerken dupe van inbraken**

RTV-Noord van september 2013 meldt dat in ten minste zeven

kerken in het zuiden van de stad Groningen, Haren, Glimmen en Zuidlaren in de afgelopen weken is ingebroken. Vooral bij de Trefpuntkerk in Glimmen is de schade groot. De daders hebben daar een groot glas-in-lood-raam vernield om binnen te komen, terwijl ze ook via een ander raam naar binnen hadden gekund. Het herstellen van het vernielde raam gaat duizenden euro's kosten. De inbrekers kwamen ook nog eens voor niets, want er lag geen geld in de kerk.

In het witte kerkje in Haren zijn wel enkele honderden euro's gestolen. Daar zijn inmiddels extra sloten aangebracht om herhaling te voorkomen.

Schrijf uw project in voor de Marsh Mercer Award

Op het congres van de VKB van 6 april jl. werd de Marsh Mercer Award gepresenteerd: een "beste-project-award" waarbij colleges van kerkrentmeesters worden uitgenodigd hun project in deze wedstrijd in te brengen. Inmiddels is een 15-tal veelbelovende projecten aangemeld, maar de inschrijving is nog niet gesloten.

Ook is een aanpassing in de criteria doorgevoerd. Sommige van de aangemelde projecten zijn al vóór de periode april 2013 - maart 2014 afgerond, maar zijn zo interessant dat het zonde zou zijn ze om ze niet aan de colleges van kerkrentmeester te presenteren. Vandaar dat nu ook projecten van oudere datum voor aanmelding in aanmerking komen. Het bestuur van de VKB heeft zich over de samenstelling van de jury gebogen. Deze zal worden gevormd door twee nader te bepalen leidinggevenden van Marsh en Mercer, en twee bestuursleden van de VKB, onder voorzitterschap van de vicevoorzitter van de VKB, drs. Cor de Raadt. Aanvulling zal worden gezocht met één of enkele vertegenwoordigers van maatschappelijke of overheidsinstellingen die zich op het beleidsterrein van "gebouwen" bewegen.

Ter herinnering: onderwerp van de Award is voor dit jaar gebouwen. Dat kan een restauratie zijn, of een succesvolle herbestemming of multifunctionele invulling, of een CO2-neutraal gemaakt kerkgebouw. Maar ook projecten voor onderdelen van het gebouw of het interieur (verwarming, geluidsinstallatie, orgel) komen voor de Award in aanmerking. Aan de Marsh Mercer Award is een geldbedrag verbonden van € 5.000. Dit bedrag kan worden beschikbaar worden gesteld dankzij een donatie van Marsh en Mercer, waar zo'n 6.000 verzekeringen van plaatselijke kerkelijke gemeenten zijn ondergebracht.

De criteria waarop de aangemelde projecten worden beoordeeld zijn onder meer de volgende:

- in ieder geval is het belangrijk dat het een "best practise" is en een werkbaar voorbeeld voor andere gemeenten c.q. colleges van kerkrentmeesters. Andere criteria zijn
- schaalgrootte.
- originaliteit.
- maatschappelijke relevantie.
- betekenis voor de plaatselijke kerkelijke gemeente.
- betekenis voor de samenleving, en, niet te vergeten,
- een succesvolle financiering.

Uitreiking van de Award vindt plaats op het VKB-congres van 2014 op 12 april a.s. De bedoeling is van de Award een jaarlijks terugkerend "instituut" te maken.

gen aan de Stichting Oude Gelderse Kerken. In de twee kerken - beide behorend tot de protestantse gemeente van Drempt en Oldenkeppel - zullen kerkdiensten blijven plaatsvinden. Daarnaast krijgt iedere kerk een eigen commissie die aan het werk gaat om andere activiteiten te ontwikkelen die bijdragen in de kosten van de gebouwen. Ook zal de SOGK zorgdragen voor restauratie van de buitenzijde van de Dremptse kerk; een jaar geleden al heeft de SOGK de toren al laten restaureren. De kerk van Hoog-Keppel is onlangs hersteld en in zeer goede staat.

De kerk van Voor-Drempt (een rijksmonument) wordt in 1067 voor het eerst in de archieven genoemd. Aan de romaanse toren uit de elfde eeuw is een schip gebouwd in gotische stijl (ca. 1400). Het bakstenen koor, ook gotisch, is een eeuw jonger. De kerk is gewijd aan Sint Joris, de heilige Georgius, van wie de traditie vertelt dat hij een draak versloeg en daarmee het leven van een koningsdochter redde. Bijzonderheden van het interieur zijn het orgel (oorspronkelijk afkomstig uit de Eusebiuskerk in Arnhem), beeldhouwwerken van Eduard van Kuilenburg en wandtapijten naar ontwerp van Gunhild Kristensen.

De 12de-eeuwse kerk van Hoog-Keppel (een rijksmonument) werd gebouwd in 1392 ter vervanging van een bestaande kapel. De kerk was oorspronkelijk veel groter, maar is in de 18de eeuw gedeeltelijk afgebroken. Oorspronkelijk werd er begraven in de kerk; een oude grafsteen doet nu nog dienst als drempel tussen de consistoriekamer en de kerkzaal. Na de reformatie werd de kerk protestants. De kerk van Keppel heeft altijd nauwe banden gehad met het kasteel van Keppel. De koperen lezeaar uit 1711 en het orgel uit 1739 zijn ooit geschonken door de bewoners van het kasteel, aldus het kwartaalblad "Venster" van februari 2013, een uitgave van de Stichting Oude Gelderse Kerken.

■ Spiritueel centrum in Elst Gld.

De protestantse gemeente van Elst Gld. nam deze zomer een spiritueel centrum in gebruik, dat zich tegenover de kerk bevindt. Iedereen die op zoek is naar zingeving is welkom in het centrum. Verschillende activiteiten krijgen er een plaats, zoals momenten van stilte, vieringen en gebeden en ontmoetingen rond thema's als filosofie, buurtzorg en geloofsopvoeding. De beide predikanten van de protestantse

gemeente hebben in het centrum hun vaste werkplek. Ook houden jongerenwerkers en het secretariaat van het kerkelijk bureau er kantoor, aldus een bericht in Kerk Magazine van september 2013.

■ Overname kerken in Voor-Drempt en Hoog-Keppel.

Op 21 december 2012 zijn de middeleeuwse kerken van Voor-Drempt en Hoog-Keppel overgedra-

(BRIM)subsidies en draagvlakverbreding



Op het VKB-congres van 6 april 2013 hield mr. J. Broekhuizen, jurist bij het Protestants Landelijk Dienstencentrum in Utrecht, secretaris van de Commissie kerkelijke gebouwen van het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO-K) en bestuurslid van de Federatie Instandhouding Monumenten, een inleiding op de workshop "(BRIM)subsidies en draagvlakverbreding". De workshop werd geleid door ir. D. Hoogendoorn en het verslag werd gemaakt door mevr. Hilda van Rijssen.

De inleiding van mr. Broekhuizen staat in het teken van "Het beheer van monumentale kerkgebouwen" en dan met name gericht op het verkrijgen van (BRIM)subsidies en draagvlakverbreding. (Voor de volledigheid: BRIM staat voor Besluit Rijkssubsidiëring Instandhouding Monumenten). Achteraf gezien had de inleiding misschien beter kunnen luiden "Een land zonder kerken?", omdat de toekomst van de monumentale kerkgebouwen nogal onder druk staat vanwege toenemende lasten, afnemende subsidies en ontkerkelijking. Vaak moeten colleges van kerkrentmeesters dan ook alle zeilen bijzetten, als het gaat om het beheersen van de lasten. Het zou daarom nuttig kunnen zijn eens uit te rekenen hoeveel de instandhouding van een monumentaal kerkgebouw kost als percentage van de totale kerkrentmeesterlijke begroting. De indruk bestaat dat dit in veel gevallen meer is dan 20 à 25 procent, hetgeen op z'n zachtst gezegd zorgelijk genoemd kan worden.

Kerkgebouw beeldbepalend

De heer Broekhuizen verwijst naar het beleidsplan van de Dienstorganisatie van de Protestantse Kerk, waarin o.a. aandacht wordt besteed aan het ontzorgen van gemeenten bij het onderhoud van de kerkelijke gebouwen. Overigens wordt ook steeds vaker nagedacht over herbestemming van monumentale



Mr. J. Broekhuizen.

kerkgebouwen, soms zelfs in die mate dat het voortgaand gebruik van de kerk, zoals bij erediensten en andere vieringen, bijna wordt vergeten.

En het is natuurlijk de vraag of alle monumentale kerkgebouwen in stand gehouden moeten worden. Behoud van een monumentaal kerkgebouw vraagt niet alleen om betrokkenheid van de leden van de kerkelijke gemeente, maar ook van de overige dorps- of stadsbewoners. Uit onderzoek en ervaring is gebleken dat zij vaak hechten aan het behoud van het beeldbepalende kerkgebouw dat markant in hun leefomgeving aanwezig is. In de protestantse sector worden monumentale kerken in veel gevallen ook gebruikt voor bredere, meestal culturele activiteiten. De omvang van dit multifunctionele gebruik wordt in de Protestantse Kerk bepaald op het plaatselijk vlak: wat is passend en wat niet? Sommige kerken worden alleen ter beschikking gesteld voor orgelconcerten; andere kerken honoreren vrijwel alle aanvragen voor de meest uiteenlopende activiteiten. In dit kader noemt de heer Broekhuizen de discussienota "Een protestantse visie op het kerkgebouw" uit april 2009, te vinden via www.pkn.nl.

Meerkosten laten dragen door lokale gemeenschap

Een goed uitgangspunt zou kunnen zijn na te denken over de stelling dat de méerkosten van de instandhouding van een monumentaal kerkgebouw - ten opzichte van een modern functioneel gebouw - niet voor rekening behoren te komen van de kerkelijke gemeente, maar gedragen worden door de bredere lokale gemeenschap. B.v. via een op te richten stichting "Vrienden van de kerk".

Onder bepaalde voorwaarden kan een dergelijke stichting de status van "culturele ANBI" verkrijgen en in ieder geval tot 2017 geldt voor zowel particulieren, als bedrijven een fiscale compensatie bij giften tot een maximum bedrag van € 5000 per jaar. Deze mogen worden afgetrokken tegen 125 procent (particulieren) in de IB en tegen 150 procent (bedrijven) in de Vpb, indien men voldoet aan de gestelde voorwaarden.

Voor nadere informatie wordt verwezen naar het ANBI-register van de Belastingdienst op internet. Aandachtspunten bij het oprichten van een stichting zijn o.a. de verhouding tot het college van kerkrentmeesters, zoals de vraag of het verstandig is om leden van het college van kerkrentmeesters te benoemen als bestuursleden van de stichting.

Verder dient een notariële akte te worden opgesteld, waarin duidelijk aangegeven moet worden wat de doelstellingen van de stichting zijn (b.v. geldwerving algemeen of concrete restauratie/herstel). Ook wordt aanbevolen de Generale Regeling Stichtingen, zoals die is opgenomen in de Kerkorde van de Protestantse Kerk, te raadplegen; hierin staan de uitvoeringsbepalingen, zoals die door de Protestantse Kerk worden gehanteerd. In de

VKB heeft ongevallenverzekering uitgebreid

Vrijwilligers zijn voor u van grote waarde en zijn feitelijk onmisbaar. Ondanks het feit, dat gemeenten hiertoe niet verplicht zijn, is het zeer gebruikelijk dat kerkelijke gemeenten voor hun vrijwilligers een goede ongevallenverzekering afsluiten. Op de VKB ongevallenverzekering kunt u de vrijwilligers van uw gemeente dan ook prima verzekeren.

Wie verzekerd zijn

- De vrijwilligers die geheel belangeloos werkzaamheden verrichten binnen de kerkgemeenschap

Wat verzekerd is

- Een uitkering als een verzekerde overlijdt ten gevolge van een ongeval;
- Een uitkering als een verzekerde geheel of gedeeltelijk blijvend invalide raakt.

Uitbreiding

Door VKB en haar adviseurs Mercer Marsh Benefits wordt doorlopend gekeken of de huidige VKB verzekeringen voldoende aansluiten op de wensen van onze leden. Door gesprekken met een aantal verzekerde gemeenten is ons gebleken, dat er behoefte bestaat aan een ongevallenverzekering zonder een zogenaamde eindleeftijd.

Op basis van deze informatie hebben wij deze wens met de verzekeraars besproken en tot ons genoegen kunnen wij u melden, dat de eindleeftijd die tot nu toe in de VKB Ongevallenverzekering voor vrijwilligers van toepassing was per direct is komen te vervallen.

Colleges van kerkrentmeesters die via de VKB deze verzekering hebben afgesloten, kunnen begin 2014 een nieuwe polis tegemoet zien waarop dit formeel wordt vastgelegd. Maar zoals hierboven vermeld, geldt deze uitbreiding per direct.

De colleges van kerkrentmeesters die hun vrijwilligers niet op de polis van VKB verzekerd hebben doen er goed de website van de VKB (www.vkb-verzekering.nl) te raadplegen. Daar vindt men alle relevante informatie over de VKB-verzekeringen. Dan blijkt dat u het voor de premie zeker niet hoeft te laten, want die is zeer concurrerend te noemen.

laatste decennia is sprake geweest van een aantal ontwikkelingen voor wat betreft subsidies voor monumenten. Zo is de subsidie gedaald tot maximaal 50 procent (was voor kerken 65 pct.) en is het aantal rijksmonumenten uitgebreid. Ook b.v. molens en kastelen komen nu in aanmerking voor subsidie. Kortom: de spoeling is dunner geworden.

Provincies

Het zijn de provincies die het restauratiebudget van het Rijk (nu 20 miljoen euro per jaar voor alle provincies samen) verdelen en daarbij ook nog elk afzonderlijk een bedrag voor restauratiesubsidie beschikbaar stellen, de zgn. multiplierregeling. Maar elke provincie geeft een eigen invulling aan deze subsidieregeling, inclusief eigen prioriteiten, hetgeen niet altijd

gunstig is voor monumentale kerkgebouwen.

In Noord-Holland wordt voorrang verleend aan het project dat het laagste subsidiebedrag vraagt, de provincie Gelderland geeft van 2013 tot 2016 prioriteit aan industrieel erfgoed en niet aan monumentale kerken en de provincie Utrecht gaf in 2012 prioriteit aan landgoederen en buitenplaatsen.

De heer Broekhuizen adviseert de kerkrentmeesters dan ook na te gaan wat hun eigen provincie op dit vlak doet en samen met andere organisaties in de provinciale politiek te lobbyen, wanneer het gaat om het verkrijgen van subsidie.

Belangrijke wijzigingen in de BRIM-regeling 2013 ten opzichte van voorgaande jaren zijn:

- meer eenvoud en versobering

(één subsidiepercentage voor alle soorten monumenten);

- meer maatwerk: subsidie wordt veel meer toegesneden op de grootte van de kerk. De herbouwwaarde, die wordt vastgesteld op grond van een verzekeringspolis of een geaccepteerd taxatierapport, is hierbij maatgevend;
- er wordt geen subsidie verstrekt als subsidiabele kosten lager zijn dan € 3.000 voor beschermde archeologische monumenten en € 6.000 bij overige beschermde monumenten (herbouwwaarde > € 2.000.000). Ook wordt geen BRIM-subsidie verstrekt wanneer in de vijf voorafgaande kalenderjaren al subsidie is verleend;
- kerken vergen relatief veel onderhoud en vragen een groot deel van het subsidiebudget. Om in aanmerking te komen voor subsidie dienen eigenaren van kerkgebouwen te verklaren dat zij het kerkgebouw gedurende de subsidieperiode in gebruik zullen houden (verklaring van bestendig gebruik). Mocht een kerkgebouw in deze periode toch leeg komen te staan, is de eigenaar verplicht dit te melden en wordt de subsidie stopgezet.

BRIM-subsidie moet rechtstreeks worden aangevraagd bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed in Amersfoort en vergezeld gaan van een zes-jarenonderhoudsplan. Op aanvragen die van 1 februari tot en met 31 maart worden ingediend, wordt voor 1 september gelijktijdig beslist. Het principe van "wie het eerst komt, het eerst maakt" geldt niet meer en ook heeft het opvragen van aanvullende informatie geen directe gevolgen meer voor de beslistermijn. Voor meer informatie wordt verwezen naar www.cultureelerfgoed.nl/brim

Tot besluit wijst de heer Broekhuizen erop dat een goede publiciteit bij het verbreden van het draagvlak voor de instandhouding van monumentale kerkgebouwen van groot belang is, evenals een creatief gebruik van subsidies en fondsenwerving.

ANBI ontwikkelingen in het kader van transparantie en toezicht (3)

Mr. J. Broekhuizen

In deze derde bijdrage wordt uw aandacht gevraagd voor de naderende datum van 1 januari 2014 - van groot belang voor stichtingen en verenigingen - en ingegaan op de vraag wat het tijdspad is voor kerkelijke gemeenten en diaconieën. De Protestantse Kerk in Nederland en al haar zelfstandige onderdelen (zoals gemeenten, diaconieën en classes) zijn "algemeen nut beogende instellingen". (ANBI). Dit is vastgelegd in een zgn. groepsbeschikking ANBI. Belangrijkste voordeel van deze "anbi-status" is dat schenkingen, legaten en erfstellingen vrijgesteld zijn van schenk- en erfbelasting. Giften, bijv. in het kader van de actie kerkbalans, kunnen door de gever, binnen de daarvoor geldende randvoorwaarden, voor de zgn. giftenaftrek in

aanmerking komen bij de Inkomstenbelasting. Tegenover deze voordelen staat dat moet worden voldaan aan een aantal voorwaarden. Hiertoe behoren ook nieuwe eisen t.a.v. transparantie en toezicht. Op elektronische wijze - dat is : via een internetsite - dient een aantal gegevens beschikbaar te zijn over : bestuursamenstelling, hoofdlijnen van beleid, activiteiten, financiën en beloningsbeleid. Meer informatie hierover in het artikel op pagina 315 van het septembernummer van "Kerkbeheer.

Belangrijk onderscheid tussen kerkgenootschappen enerzijds en stichtingen en verenigingen anderzijds.

Per 1 januari a.s. dienen alle instellingen die een ANBI-status hebben,

aan de nieuwe transparantie-eisen te voldoen, dus ook stichtingen en verenigingen. Voor kerkgenootschappen en hun zelfstandige onderdelen geldt een andere termijn, nl. dat zij uiterlijk per 1 januari 2016 "transparant zijn op elektronische wijze".

In het begin van 2014 zal nadere informatie worden gepubliceerd (gestreefd wordt naar het februari-nummer van Kerkbeheer) over de manier waarop u dit als gemeente of diaconie kunt vormgeven. Binnen het landelijk dienstencentrum in Utrecht is hiervoor een projectgroep ingesteld, die u hierbij behulpzaam zal proberen te zijn. Het is de bedoeling om voorbeeldteksten te maken voor de inrichting van deze informatie (samenvatting beleidsplan, activiteitenplan, samenstelling "bestuur", financiële verantwoording) en de wijze waarop u dit op uw website kunt plaatsen. Een stukje "ontzorging" dus.

De kerkgenootschappen stemmen deze werkzaamheden af in interkerkelijk verband: het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken. In het CIO is afgesproken ernaar te streven dat rond 1 januari 2015 de meeste voorbereidingen gereed zullen zijn. Er valt dus in 2014 het nodige te doen.

Positie van stichtingen en verenigingen met ANBI-status

Zoals ook al in het septembernummer van Kerkbeheer werd aangegeven dienen stichtingen en verenigingen met een ANBI-doelstelling, ook die aan een gemeente of diaconie of classes zijn gelieerd en opgericht volgens de generale regeling stichtingen, al per 1 januari a.s. aan de nieuwe transparantie-eisen te voldoen. Het kan bijvoorbeeld gaan om een stichting plaatselijk jeugdwerk, een stichting vrienden van de (dorps)kerk.

Enkele aandachtspunten naar aanleiding van binnengekomen vragen ►

Agenda voor kerkrentmeesters



November 2013

19 november: Regiobijeenkomst afdeling Drenthe in gereformeerde kerk, Dorpsstraat 7, Nijeveen, aanvang: 19.30 uur.

19 november: Regiobijeenkomst afdeling Noord-Holland te Schagen, Kerk op de markt, Markt 23a te Schagen; aanvang: 19.45 uur

20 november: Regiobijeenkomst afdeling Noord-Brabant-West, De Kruiskerk in Roosendaal, St. Lucasplein 1, aanvang: 20.00 uur.

20 november: Jaarvergadering afdeling Oost-Noord-Brabant en Limburg in Weert.

20 november: Regiobijeenkomst afdeling Noord-Holland, Wilhelminakerk, Wilhelminaplantsoen

14, Bussum; aanvang: 19.45 uur.
21 november: Regiobijeenkomst afdeling Gelderland in de Dorpskerk te Rheden.

26 november: Regiobijeenkomst afdeling Noord-Holland, De Spil, Spilstraat 5, Kudelstaart; aanvang: 19.45 uur.

27 november: Najaarsledenvergadering afdeling Overijssel-Flevoland, in Annahuis, De Plas 8 te Raalte, aanvang: 20.00 uur.

Januari 2014

12-26 januari 2014: actie Kerkbalans, thema "Wat is de kerk jou waard?"

April 2014

12 april 2014: Ede, de Reehorst, jaarcongres en beurs VKB.

t.a.v. stichtingen en verenigingen:

1. Per 1 januari 2014 dienen deze de gevraagde gegevens te publiceren op een website. Dit mag een eigen website zijn, maar het mag ook de website van de kerkelijke gemeente zijn, waarvoor de stichting actief is. Een goede verwijzing op de homepage is dan wel gewenst.
2. Voor stichting of vereniging gelden de standaard-eisen die aan ANBI-s worden gesteld: dus wel de namen van de bestuurders vermelden (niet de adresgegevens) en bij de financiële verantwoording de balans. (tenzij de stichting als een vermogensfonds opereert) en een (verkorte) staat van baten en lasten.
3. Heeft de stichting geen ANBI-doelstelling? Dan gelden deze transparantie-eisen niet (maar ook niet de voordelen t.a.v. giftenaftrek, schenken en erven).

Opgave internetadres aan de belastingdienst

Alle houders van een individuele ANBI –beschikking - hebben in de tweede helft van oktober jl. een formulier "opgaaf internetadres ANBI" ontvangen van de belastingdienst. Hierop dient u als bestuur van een stichting of vereniging het internetadres op te geven waarop de gegevens per 1-1-2014 te vinden zullen zijn. Dit formulier dient vóór 1 december a.s. te worden teruggezonden. Kerkelijke rechtspersonen die een eigen ANBI-beschikking hebben, en dit formulier krijgen, dienen aan te kruisen dat zij een kerkgenootschap zijn, geen internetadres in te vullen en het formulier ondertekend retour te zenden. Zie behoeven pas uiterlijk per 1-1-2016 hieraan te voldoen.

De meeste gemeenten en diaconieën zullen dit opgaveformulier niet ontvangen omdat zij onder de groepsbeschikking van de Protestantse Kerk in Nederland vallen.

Voor vragen kunt u terecht bij de regionale adviseurs kerkbeheer, bereikbaar via de servicedesk van het Landelijk Dienstencentrum in Utrecht. (tel 030 880 1 880).

Liedboek Online

N. de Waal

Daartoe uitgenodigd door de redactie wil ik graag iets aanreiken rond Liedboek Online. Liedboek Online is de digitale ontsluiting van Liedboek, zingen en bidden in huis en kerk. Een database die het mogelijk maakt om de inhoud van het nieuwe Liedboek te raadplegen, te doorzoeken en te benutten voor presentatie met de beamer of in een geprinte liturgie.

Op enig moment is besloten dat het bestaande Liedboek voor de kerken vervangen zou worden door een nieuw liedboek. De opdracht daartoe is door de participerende kerken gegeven aan de Interkerkelijke Stichting voor het Kerklied (ISK). Zo ook door de synode van de Protestantse Kerk in Nederland. Ter synode is toen uitdrukkelijk op aangeven van enkele leden besloten dat tot de uitgaven een digitale voorziening zou behoren.

Nadat de ISK de opdracht had ontvangen van de deelnemende kerken is zij aan de slag gegaan met de samenstelling (redactie) van de inhoud en heeft een overeenkomst gesloten met BV Liedboek tot het uitgeven Liedboek, zingen en bidden in huis en kerk. BV Liedboek is opgericht door drie bekende uitgeverijen, te weten Boekencentrum, Jongbloed en Kok. Zij zijn ieder voor 1/3 deel eigenaar. Deze vorm is gekozen, omdat het bestuur van de ISK met alle drie uitgeverijen goede ervaringen had, alle drie ook graag het nieuwe liedboek wilden uitgeven, niemand wilden uitsluiten, maar wel met één loket van doen wilden hebben. Na enig nadenken zijn de drie uitgevers toen met deze oplossing gekomen. Ondergetekende is gevraagd van deze BV directeur te willen zijn naast mijn directie voor Boekencentrum Uitgevers. Bij de uitvoering van alle werkzaamheden maken we gebruik van medewerkers van de drie uitgeverijen.

BV Liedboek heeft een portfolio van uitgaven geformuleerd en daaraan uitvoering gegeven. Een eenstemmige gemeentebundel in meerdere uitvoeringen, bijkomende koorbundels en begeleidingen. Daarnaast

wat is gaan heten een 'beamerpakket'. Toekomstige uitgaven zijn o.a. een Friese variant. Op een feestelijke wijze is het nieuwe liedboek gepresenteerd in Monnickendam, waarna de afname van de papieren uitgaven een vliegende start heeft gekregen. Inmiddels zijn vele gemeentebundels verspreid en steeds opnieuw zijn de herdrukken grotendeels besteld voordat zij beschikbaar zijn. De herdruk volumes laten wij gestaag groeien. De geschiedenis van 1973 herhaalt zich: ook toen waren er in het eerste jaar van verschijnen leveringstekorten. De geste van de Protestantse Kerk om aan elke wijkgemeente een begeleidingsset om niet beschikbaar te stellen is warm ontvangen.

Helaas was de ontwikkeling van de database op 25 mei nog niet zover dat we het verantwoord vonden om die op dat moment open te stellen. De productie van de papieren uitgaven had door de late(re) afsluiting van het redactieproces absolute prioriteit gekregen en dan schuift de vulling van de database op. Ook de prijsstelling was op dat moment onvoldoende uitgewerkt om die te kunnen communiceren. Wel is gecommuniceerd dat er een digitale voorziening zou komen, dat de toegang gebaseerd zou zijn op een jaarlijks abonnement en dat de tarievenstructuur rekening zou houden met de grootte van de gemeente. In een workshop tijdens de presentatie in Monnickendam is ook de digitale voorziening in de kern gepresenteerd. Onze communicatie rond deze uitgave was, vooral omdat het interne ontwikkelingsproces redelijk explorerend (vernieuwend) was (er was geen voorganger), haperend, onvolledig en brokkelig. Dat betreuren we. We proberen die achterstand niet alleen in te halen, maar ook structureel te verbeteren. Met name de afwezigheid op de sociale media leidde tot commentaren die niet geheel terecht en ter zake waren. Inmiddels zijn we ook daar adequaat aanwezig.

Liedboek Online biedt op dit moment een voorziening die als basis beoordeeld moet worden. Toereikend voor gebruik, maar er

kan meer. Diapositief, geluidsbestanden, meer zoekingen: het komt er allemaal aan. U kunt het allemaal volgen op www.liedboek.nu en via het twitteraccount @Liedboek.

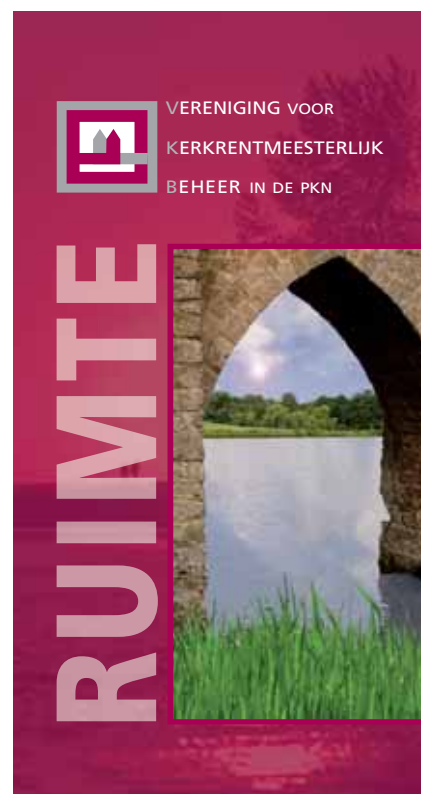
De tariefstelling heeft tot vragen geleid. Over de bedragen die betaald moeten worden, over de schalen en over wat bedoeld wordt met de auteursrechten die geregeld zouden zijn. Ik probeer die vragen hier kort te beantwoorden. Dat gekozen is voor een abonnementsmodel is eigen aan dit type digitale voorzieningen. Van transactiemodel (u koopt en betaalt een boek en daarmee is de kous af) naar een relatiemodel (blijvende binding). We hebben vooral gekozen voor een online voorziening (database) en geen offline voorziening (CDRom), omdat bij dit type voorziening ontwikkeling mogelijk is. Ontwikkeling zowel technisch als inhoudelijk. Dat is de kracht van een digitale voorziening: je kunt het product continue verbeteren en up-to-date houden.

In het tarief worden verrekend de investering in technisch ontwerp, de kosten van onderhoud, de kosten van ontwikkeling, de kosten van begeleiding (klantenservice) én auteursrechten. De tarieven zijn omgerekend naar tariefschalen, waarbij we uitgaan van de aanwezige gemeente (feitelijke opkomst) in de ochtenddienst (aanvankelijk is er verwarring gesticht vanwege de niet bedoelde vermelding op de website dat het zou gaan om de drukst bezochte dienst per jaar; excuses voor het misverstand). Er komt ook een nieuwe startschaal, namelijk voor gebruikers zonder gemeente. Afhankelijk van wanneer de technische aanpassing gerealiseerd is (licentie zonder downloads), komt dit abonnement beschikbaar. Auteursrechten is een moeilijk terrein en bron van blijvende verwarring. De Protestantse Kerk heeft vorig jaar een zeer goede informatiebrochure ontwikkeld. U kunt die gratis inzien en downloaden (<http://www.pkn.nl/Lists/PKN-Bibliotheek/Auteursrecht-en-naburige-rechten-in-de-kerk.pdf>). Het zou goed zijn als die inhoud grondig werd bestudeerd en breed verspreid wordt in de gemeenten. De inhoud behoort tot het werkge-

heugen van beamteams, predikanten, liturgiecommissies, enz. In het abonnement zit een vergoeding voor het openbaar maken en verveelvoudigen van, op een enkele uitzondering na, alle liederen uit het nieuwe liedboek. Projecteren en liturgieën maken is gewoon een vorm van openbaar maken en verveelvoudigen. Sommigen zeggen: maar wij betalen al aan BUMA en waarom dan hier weer? Het antwoord is dat hier om twee verschillende rechten gaat: Uitvoeringsrecht en Reprografisch recht. Lees de brochure. Wij hebben overeenkomsten met rechthebbenden gesloten die ons verplichten bij elke publicatie (of dat nu folio of non-folio is) auteursrechten te vergoeden. Dan moeten we die ook in rekening brengen. En dat is een rechtmatige beloning voor de dichters en componisten. Een boek draagt ook die last. Ook al heeft ieder gemeentelid het boek, dan is het projecteren een nieuwe manier van publiceren. Dat was ook zo bij het beamerpakket bij het rode liedboek, alleen was de daarin verwerkte vergoeding lager vanwege de zeer grote verspreiding (2,5 mln exemplaren). Maar hij was er wel. Nu zitten we in een andere situatie en is de digitale voorziening een zelfstandige uitgave, waarvoor zelfs uitsluitend gekozen kan worden. Gelukkig zien we een groeiend aantal abonnementen.

In ontwikkeling zijn o.a. meer(dere) zoekingen, toevoeging geluidsbestanden en diapositieve presentatie. Van elke ontwikkeling zal bericht gedaan worden op de websites (www.liedboek.nl en www.liedboek.nu) en op de sociale media. In de reacties klinken ook (soms) nog twee andere thema's door. Soms wordt er iets gesuggereerd van monopolie op het aanbod met de klank van machtsmisbruik. Daarnaast klinkt er soms ook kritiek op het meetsysteem: kan dat niet fijnzinniger en kan er niet per raadpleging afgerekend worden. Allereerst het thema van de monopolist. De BV Liedboek heeft een uitgeefovereenkomst met ISK gesloten, zoals iedere uitgeverij doet met een auteur. De Christelijke Dogmatiek is toch ook maar bij één uitgeverij verkrijgbaar. De BV Liedboek geeft alles uit dat *(vervolg op pagina 388)*

■ Voorlichtingsboekje "Ruimte"



Leverbaar is het boekje "Ruimte" dat voor verschillende doeleinden geschikt is. In de eerste plaats kan het gebruikt worden voor de belijdeniscatechisanten om hun informatie te geven over de financiële behoefte van kerk en plaatselijke gemeente, over de bestuurlijke opbouw van de kerk, enz.

Verder is dit boekje uitermate geschikt om uit te reiken aan de vele vrijwilligers die zich voor de plaatselijke gemeente inzetten.

Tenslotte kan dit boekje op gemeenteavonden gebruikt worden om informatie te geven over de gehele organisatie van kerk en gemeente.

"Ruimte" is een fraai geïllustreerd boekje, dat informatie biedt die van belang is voor alle leden, die wat meer over kerk en gemeente dienen te weten.

De prijs voor dit boekje, dat sinds eind maart jl. in full color is uitgevoerd, bedraagt € 1,00 exclusief verzendkosten en BTW. Bestellen kan via de webshop door in te loggen op de website www.kerkrentmeester.nl, per e-mail aan j.zwep@kerkrentmeester.nl of per telefoon 078-63 93 664.

met nieuwe liedboek van doen heeft. Voorstellen tot uitgaven delen we met het bestuur en de prijzen stellen we vast na overleg met het bestuur. Wat u zingt als gemeente wordt door u als de gemeente bepaald.

Er blijken verschillende gebruikssituaties te bestaan variërend van wekelijks voluit of incidenteel en in een groeiproces. Wij hebben ons gebaseerd op een gemiddeld gebruik. Er kan meer en minder gebruik van gemaakt worden. Als je gaat nadenken over alle mogelijke variaties en die wil vertalen in afrekenmodellen, kom je naar ons oordeel bij zo'n ingewikkeld en complex vraagstuk, dat we uitgaan van gemiddeld gebruik. Eén meetbare grootte is de zondagse opkomst (niet het formele ledenbestand), waarbij verdere verfijningen nauwelijks op operationele termen zijn te brengen, nog afgezien van de kosten van de detaillering. De gekozen grootte is een betrouwbare indicatie voor toerekening van auteursrechten (gerelateerd aan het aantal gemeenteleden) en draagkracht.

Tenslotte is er nog de vraag naar de verhouding met Christian Copyright Licensing International (CCLI). Deze organisatie biedt kerken namens auteurs en uitgevers wereldwijd een breeddenkende licentie voor het afdrukken en projecteren van liedteksten. De licentie met CCLI moet u sluiten als u aanvullend op het liedboek (of dat nu het rode liedboek is of het nieuwe liedboek) zingt uit bronnen waarvoor zij het beheer verzorgen (met name Opwekking, Evangelische Liedbundel, Op Toonhoogte, maar ook Joh. de Heer en Glorieklokken).

De komst van Liedboek Online roept naar de toekomst twee vragen op die ook leiden tot overleg en contact tussen BV Liedboek, muziekuitgevers en CCLI, namelijk de mogelijkheden van verbreding van de inhoud van de database en afstemming van licenties (denk aan incasso, één loket enz). Bovendien staat in het nieuwe liedboek een aantal liederen die dit overleg noodzakelijk maken. Dat kan bijdragen aan verheldering van onderlinge posities en verminderen van verwarring, maar in principe is het helder waar nu de verschillen zijn.

Als uitgeverij staan wij open voor vragen en suggesties.

De heer De Waal is directeur BV Liedboek.

Uitsluitend gebruik liederen
Nieuwe Liedboek
Licentie Liedboek Online
Daarnaast ook gebruik liederen
andere bronnen (Opwekking,
ELB, Op Toonhoogte, etc)
CCLI tekstlicentie verplicht

■ Franse kerklijd blijft weg, slopershamer komt

Het Friesch Dagblad van 26 augustus 2013 meldt dat de Franse vereniging voor bescherming van het landschap en de esthetiek de noodklok luidt over het verdwijnen van historische kerken. De hoge onderhoudskosten van kerkgebouwen zijn volgens voorzitter Jean-Louis Hannebert de voornaamste oorzaak van het probleem. Daarnaast is er in Frankrijk, waar nog maar 4,5 procent van de bevolking regelmatig een kerkdienst bijwoont, onvoldoende oog voor de symboolfunctie die religieuze gebouwen vervullen. „Maar een dorp zonder kerk is eenvoudigweg misvormd“.

Een derde van de Franse dorpskerken dateert uit de negentiende eeuw. Omdat veel van deze bouwwerken geen monumentale status hebben, worden zij het snelst getroffen door de slopershamer. Een voorbeeld is Saint-Aubin-du-Pavail in Bretagne. In januari werd de 150 jaar oude kerk van dit dorp met de grond gelijk gemaakt. De weinige kerkgangers die er nog waren moeten het nu doen met een klein noodgebouwtje op de plaats waar vroeger het altaar van de kerk stond. Zinken dakplaten houden de bezoekers droog. „Er is een gat geslagen in het dorp“, klaagt inwoner Michael Vitton.

In Frankrijk komt het onderhoud van kerken meestal voor rekening van de burgerlijke gemeente. Isabelle Marchal van het ministerie van Cultuur in Parijs stelt dat kerkgebouwen veelal een integraal onderdeel vormen van dorpen en steden. Sloop van een bedehuis acht ze dan ook

schadelijk. Toch kan het ministerie overijverige gemeentebestuurders er niet altijd van weerhouden de slopershamer ter hand te nemen. „Soms lukt het om de plannen te bevrozen, zodat de monumentale waarde van een gebouw in kaart kan worden gebracht“. Gemeentebesturen die desalniettemin besluiten om over te gaan tot afbraak van een kerkgebouw, trekken in de ogen van Marchal echter meestal „de verkeerde conclusie“, aldus het Friesch Dagblad.

■ Urnenkerk in Arnhem

Onlangs opende het eerste Memorarium van Nederland zijn deuren in het voormalig kerkgebouw Johannes de Doperkerk in Arnhem. Het Memorarium Arnhem is wat in Duitsland een urnenkerk wordt genoemd, een binnencolumbarium in de kerk. In de kerk, die niet meer als kerk dienst doet, zijn diverse mogelijkheden gecreëerd voor het bijzetten van een urn of het plaatsen van een gedenkplaque of kinderornament. Op verzoek is het mogelijk om vanuit het Memorarium een uitvaartdienst te organiseren, maar eucharistievieringen zijn niet mogelijk. De kerk in Arnhem is sinds 16 mei 2013 als Memorarium in gebruik. De eerste urnen zijn geplaatst en de eerste reserveringen gedaan, aldus een bericht in het blad „De Begraafplaats“ van augustus 2013.

■ Pauluskerk Rotterdam

Rotterdam heeft weer een Pauluskerk. Deze zomer gingen de deuren van het nieuwe gebouw open. Het bedehuis is een onderdeel van een nieuwbouwcomplex met appartementen, winkelruimte, parkeerplaatsen en het kerkgebouw. Het gebouw is niet te vergelijken met de vroegere Pauluskerk, maar toch is er sprake van continuïteit. De Pauluskerk blijft een plek voor groepen in de marge van onze samenleving, met name drugsgebruikers. Het nieuwe gebouw verrees op dezelfde plek aan de Westersingel waar eens de oude hervormde Pauluskerk (1960) stond, aldus een bericht in Kerk Magazine van september 2013.

Het nut van de Monumentenwacht Nederland

R.M. Belder

40 Jaar Monumentenwacht Nederland

In de Nieuwsbrief Monumentenwacht Nederland van juni dit jaar wordt aandacht besteed aan 40 jaar Monumentenwacht. De directeur van Monumentenwacht Nederland, de heer Fred Vos, geeft in zijn column de ontstaansgeschiedenis weer. In de zomer van 1973 trokken twee bouwkundige medewerkers met een transportbus door Friesland en Groningen. Hun taak was om te inspecteren hoe een aantal kerkgebouwen erbij stond.

Deze kerken waren in de voorgaande jaren gerestaureerd, maar vertoonden alweer gebreken.

Er was een nieuw inzicht ontstaan, namelijk dat regelmatig onderhoud de meest doeltreffende manier is om verval te voorkomen. Maar om te bepalen welk bedrag er nodig is, moet een gebouw eerst zorgvuldig worden geïnspecteerd. Dat was wat Douw van der Zee en Sjoerd van der Wijk, de eerste twee officiële monumentenwachters, in die zomer van 1973 deden. Ze konden niet weten dat ze geschiedenis schreven, want het 'monumentenwachtconcept' zou ijzersterk blijken.

Eind 2009 verscheen van de hand van ir. Walter Kramer een brochure getiteld "Monumentenwacht zorg(t) voor monumenten". Walter Kramer, die in maart 2010 op 72-jarige leeftijd overleed, was restauratiearchitect. In dit boekwerkje schetst hij o.m. een beeld over hoe de Monumentenwacht is ontstaan en zich heeft ontwikkeld. De Monumentenwacht Nederland, een niet meer weg te denken organisatie, heeft sterk bijgedragen aan het in stand houden van menig monument. Zij heeft de zorg voor monumenten een ander gezicht gegeven.

Preventieve aanpak

Nadat de Monumentenwet in 1961 tot stand was gekomen, volgde een landelijke inventarisatie van rijksmonumenten die tot 1969 heeft geduurd. Dat leidde tot zo'n 48.000 beschermde monumenten. Subsidies voor het herstel van monumenten werden verleend, maar het onderhoudsvraagstuk kwam niet aan de orde. Ir. Kramer, destijds rayonarchitect Friesland en Groningen bij de toenmalige Rijksdienst voor de Monumentenzorg, hield zich intensief bezig met het vraagstuk van onderhoud van historische bouwwerken. Projecten die tien jaar geleden waren gerestaureerd, waren eigenlijk al weer aan een nieuwe restauratie toe, maar kerkeigenaren hadden geen geld voor nieuwe restauraties, terwijl de rijksdienst vond dat zij al voldoende inspanning had geleverd. De heer Y. de Schakel, directeur van het restauratiebedrijf Schakel uit Exmorra, stelde met de heer Kramer voor een monumenten inspectiedienst te starten met als doel het nemen van preventieve maatregelen om

mogelijk verval van historische bouwwerken te voorkomen.

Op 23 februari 1973 werd de Stichting Monumentenwacht Nederland opgericht, waarna er vervolgens provinciale stichtingen in het leven werden geroepen; de eerste provinciale stichtingen waren die van Friesland en Groningen.

"De stichting zal zich de komende tijd beperken tot de kerkgebouwen. Mocht blijken dat er in een behoefte wordt voorzien dan zullen ook de molens, de staten, stinsen en borgen en in de toekomst ook de stads- en dorpswoningen aan bod komen. Ook een gerestaureerd gebouw moet geregeld worden geïnspecteerd wil na enige jaren niet weer het proces aanvangen dat leidt tot nieuwe restauratie", aldus de heer Kramer in een toespraak op 23 maart 1973 tijdens een bijeenkomst waarbij de eerste symbolisch inspectie werd verricht in aanwezigheid van de toenmalige staatssecretaris, de heer H.J.L. Vonhoff.

Kosten en besparing

De Monumentenwacht kwam op gang. Een moderne servicewagen werd ingericht met alle materialen die noodzakelijk zijn voor kleine reparaties, een werkbank, gereedschappen en deze werd bezet door monumentenwachters. Besloten werd met de eigenaar per object een jaarabonnement af te sluiten. Naast het abonnementsgeld werd er voor de inspectie een laag uurloon in rekening gebracht. Om de monumentenwacht in haar beoordeling, rapportage en adviezen, zo neutraal mogelijk te houden, was besloten dat deze losgekoppeld moest worden van het restauratiebedrijf. Eind 1975 waren er 10 monumentenwachters in dienst: 2 in Friesland, 2 in Drenthe en Groningen, 2 in Utrecht, 2 in Zeeland en 2 in Noord-Brabant.

Vijf jaar na de oprichting werd in een becijfering de voorzichtige conclusie getrokken dat door de inspecties en het plegen van klein onderhoud een bedrag van f 7 miljoen (€ 3.2 miljoen) aan bouwkosten was bespaard. Bij extrapolatie naar 2013 zou het dan nu om enige honderden miljoenen euro's gaan. Wat aan cultuurhistorische, bouwkundige en bouwkunstige waarden is bespaard, is niet in geld uit te drukken.

Filosofie Monumentenwacht

Een paar jaar geleden gaf de heer Vos in het onafhankelijke vakblad voor erfgoedprofessionals "Vitruvius" een terugblik op het verleden en een blik op de toekomst van de Monumentenwacht in Nederland. "Wat is nu zo bijzonder aan de Monumentenwacht? Het bijzondere van de Monumentenwacht is het motto dat preventief werken in feite betekent dat voorkomen beter is dan

genezen. Preventie door periodieke inspecties levert een schat aan informatie op. Ook een bewustwording bij eigenaren van het belang van regelmatig onderhoud. De voordelen van de werkwijze zijn gelegen in het verlengen van restauratiecycli voor monumenten, eigenlijk zelfs een uitwerking van het nieuwe Instandhoudingsbeleid. Men behoudt authentieke constructies, zoals kappen, stucplafonds en betimmeringen. Het doel van inspecties is gericht op onderhoud, het registreren van de aanwezige gebreken en anticiperen op wat er binnen 5 tot 10 jaar gaat komen.

Uiteraard wordt daaraan een prijskaartje gehangen. Kleine reparaties tijdens de inspecties zijn gemeengoed geworden. Het primaire doel is wind- en waterdicht achterlaten. Het inspectierapport is door de rijksdienst erkend als 0-meting", aldus de heer Vos.

Toekomstverwachting

In mei 1973 telde de Monumentenwacht 35 abonnees. Op 1 april 1974 viel de eer te beurt aan de Hervormde kerk in Vreeland als 100e inspectieobject te worden geregistreerd. De 500e was de hervormde kerk in Winschoten en in juni 1981 vond in de H. Gertrudis in Sint Geertruid (L), de 2.500e aanmelding plaats. Het aantal aangemelde bedraagt nu (2013) bijna 25.000 aangemelde bouwwerken. Het werk is sterk professio-

naliseerd. Er is een efficiënte inspectiesystematiek ontwikkeld, medewerkers worden opgeleid en bijgeschoold en er is veel aandacht voor arbeidsomstandigheden en kwaliteitszorg. Bovendien leent dit concept, aldus directeur Vos, zich uitstekend voor verbreding want de jongste loot aan de boom van Monumentenwacht, is de Groene Monumentenwacht. Sinds 2010 inspecteert deze op landelijk niveau onder meer stadsparken, begraafplaatsen en tuinen van kastelen en buitenplaatsen.

De toekomst van de Monumentenwacht ziet er vooralsnog rooskleurig uit. Daarbij blijkt dat het merendeel van de eigenaren de aanbevelingen, gedaan bij inspecties aan gebouwen en neergelegd in rapporten, serieus neemt. Voor de uitvoering van herstellingen aan hun eigendommen worden door eigenaren contacten gelegd met erkende en gecertificeerde restauratiebouwbedrijven. Meerjaren onderhoudsprogramma's, met name voor kerkgebouwen en kastelen, opgemaakt door ervaren bouwkundigen en architecten, gaan een steeds grotere rol spelen. Het zijn al deze activiteiten waardoor het onderhoud aan monumenten meer en meer wordt ingekaderd en gestructureerd.

Monumentenwacht Nederland is na 40 jaar nog steeds een ijzersterk concept en nog net zo actueel en overtuigend als in de zomer van 1973.

■ In grote delen van Zwitserland is begraven gratis

Het blad "De Begraafplaats" van augustus 2013 meldt dat tot aan 1874 de plicht tot aanleg van begraafplaatsen in Zwitserland bij de kerkelijke gemeenten of parochies lag. In 1874 werd de federale grondwet geheel herzien, het begraaf(plaats)wezen werd geseculariseerd en is sindsdien een zaak van de gemeenten. Het begraafwezen is kantonaal geregeld, er zijn 26 kantons.

Op nationaal niveau zegt artikel 7 van de grondwet dat de uitvaart 'passend' moet zijn; of het kanton daar ook iets voor in rekening brengt, mag het zelf beslissen. In de kantons Tessin en Genève betaalt men voor een uitvaart, in het kanton Zürich en Vaud, waar Montreux onder valt, is de uitvaart kosteloos op basis van het principe 'Wie een leven lang belasting heeft betaald, wordt aan het eind van zijn leven ongeacht zijn financiële positie waardig en professioneel begraven of bijgezet.

Vanaf de aangifte van overlijden tot en met het sluiten van een graf en het plaatsen van een voorlopig

grafteken van hout wordt alles door de gemeente geregeld en betaald: de levering van een eenvoudige kist of urn, het transport naar de begraafplaats of crematorium, het gebruik van de aula met eventueel dominee en organist, het vervoer per limousine van de nabestaanden en het ter beschikking stellen van een algemeen kist- of urnengraf of urnennis. De tarieven voor cremieren zijn in Zwitserland gemiddeld circa € 400. Ook al is begraven op sommige plaatsen gratis, het grafteken komt voor rekening van de nabestaanden, evenals het onderhoud.

■ Kerk van ds. De Cock Ulrum naar SOGK

De hervormde gemeente in Ulrum droeg begin oktober jl. haar kerk en het kerkhof te Ulrum, alsmede de kerk en het kerkhof in Niekerk, over aan de Stichting Oude Groninger Kerken (SOGK), zo meldt het Reformatorisch Dagblad van 1 oktober 2013.

De kerk in het Groningse Ulrum is onlosmakelijk verbonden met ds. Hendrik de Cock en de Afscheiding

van 1834, die in deze kerk begon. De zaalkerk werd in het tweede kwart van de dertiende eeuw gebouwd en in de jaren 1916-1917 door rijksgebouwmeester C. H. Peters gerestaureerd. Hierbij werden de dichtgemetselde ingangen in de noord- en de zuidmuur heropend. De toren dateert uit de vijftiende eeuw en heeft op de spits een windwijzer in de vorm van een leeuw. In het bedehuis bevindt zich een Lohmanorgel uit 1806, het eerste instrument van deze maker in Nederland. Het kerkgebouw in Niekerk is een dertiende-eeuws zaalkerkje.

Met de overdracht heeft de SOGK 68 kerken, 2 synagogen, 36 begraafplaatsen en 5 torens in haar bezit. De stichting verwacht meer van dit soort overdrachten door gefuseerde gemeenten "die door verdere krimp het op den duur niet meer redden en dan voor dit soort moeilijke beslissingen komen te staan".



Onderscheidingen van de VKB

GOUD MET BRILJANT

toegekend aan:

Cornelis van der Lugt, De Lier, 50 jaar inval organist en lid orgelcommissie



C. van der Lugt, De Lier

Jacoba Anneke Bartelds-Toren, Erica, 52 jaar organist

Hendrik Pals, Erica, 55 jaar organist



J.A. Bartelds-Toren, H. Pals, B. Groenhof, H. van 't Hof, Erica

Daniëlla Haaring, 's-Gravenzande, 61 jaar medewerkster verjaardag fonds

Evert Aalberts, 't Harde, 60 jaar organist

Willem van Putten, 't Harde, 56 jaar organist



E. Aalberts, W. van Putten, A. Zevenhuijzen, Harm Everts, 't Harde

Hendrik Cornelis Leendertse, Harderwijk, 50 jaar organist

Sijtje Versnel-Oprel, Heerjansdam/Kijfhoek, 55 jaar organist

Gerrit-Jan te Rietstap, Lochem, 50 jaar organist



G.J. te Rietstap, Lochem

Cornelis Jo Heijligers, Veldhoven, 53 jaar organist



C.J. Heijligers, Veldhoven

Jacob Waardenburg, Zoetermeer, 70 jaar organist

GOUD

toegekend aan:

Ben Kramer, Boskoop, 45 jaar organist/musicus

Baukje Bosch-Haisma, Broeksterwäld, 41 jaar organiste

Berend Groenhof, Erica, 41 jaar organist

Wilhelmina Jannetje Haaring-Van Weije, 's-Gravenzande, 37 en 50 jaar medewerkster verjaardag fonds en bazar

Pieta van den Ende-Haaring, 's-Gravenzande, 30 en 50 jaar

medewerkster verjaardag fonds en bazar

Lomina Fortuin-Bakker, 's-Gravenzande, 40 en 30 jaar medewerkster verjaardag fonds en bazar

Berend Hulshof, Haarlo-Waterhoek, 40 jaar koster

Pieter Willem Hulsbos, Heemstede, 40 jaar organist



P. W. Hulsbos, Heemstede

ZILVER

toegekend aan:

Pieter Johannes Kelder, Beverwijk, 31 jaar diverse functies

Harry van 't Hof, Erica, 29 jaar organist

Harmina Grietina van Tellingen, Erica, 27 jaar organist

Arie Zevenhuijzen, 't Harde, 25 jaar lid redactie maandblad

Harm Everts, 't Harde, 25 jaar lid redactie maandblad

Aagje Hendrika Boogaard-Verweij, Polsbroek en Vlist, 25 jaar organist



A.H. Boogaard-Verweij, Polsbroek en Vlist

Harm de Boer, het Vierkant, Wognum/BSN, 25 jaar organist en ouderling kerkrentmeester



H. de Boer, Wognum

BRONS

toegekend aan:

Johannes Pieter Kelder, Beverwijk, 23 jaar organist en organisator commissie orgelconcerten

Antonie Cornelis Veltkamp, Beverwijk, 21 jaar 2e organist en organisator commissie orgelconcerten

Willem Jan van Leeuwen, Beverwijk, 13 jaar kerkrentmeester en lid commissie onderhoud Grote Kerk

Johannes Alexander Storm, Beverwijk, 21 jaar diverse functies

Geerhard van Hulzen, Creil-Espel 12 jaar voorzitter college en beheer gebouwen commissie



G. van Hulzen, Creil-Espel

■ Sparen voor stadskerk Enschede

De algemene kerkenraad (AK) van de protestantse gemeente te Enschede, heeft op 20 juni 2013 met algemene stemmen besloten dat de Vredeskerk wordt verbouwd tot stadskerk, mits de kosten daarvoor kunnen worden opgebracht. Dit zijn de voorwaarden:

- De wijkgemeenten zijn voldoende geïnformeerd over en

betrokken bij de plannen.

- De AK nam eerst, in 2009, een voorgenomen besluit.
- De AK heeft de gemeente gehoord over de vernieuwbouw volgens een ontwerp en met de kostenraming zoals die toen voorlag.

Aan al die voorwaarden is voldaan. Nu nog € 250.000.

In de afgelopen tijd heeft de AK gemerkt dat voor velen de kosten voor de vernieuwbouw een zorgwekkend punt zijn. Bij het voorgenomen besluit was opgenomen dat de vernieuwbouw zou worden gerealiseerd voor een bedrag van € 900.000. Op dit moment is de vernieuwbouw echter begroot op € 1.400.000. De kerkrentmeesters kunnen aan de hand van actuele bedragen verantwoording afleggen voor de volgende rekensom: het gebouwenfonds bevat nu € 913.000. Door een nabetaling op de verkoop van de Oosterkerk kan dat aangevuld worden met € 61.000, totaal € 974.000. Voor groot onderhoud is in de loop der jaren gereserveerd € 140.000, alsmede € 36.000 voor de Vredeskerk. Totaal is dat € 1.150.000, hetgeen betekent dat er nog een tekort is van € 250.000.

Kerkrentmeesters gaan aan de slag om te proberen dit geld buiten de kerkelijke exploitatie beschikbaar te krijgen. Gedacht wordt aan het aanschrijven van fondsen, gemeentelieden vragen om zachte leningen en acties onder gemeentelieden.

Zolang dit bedrag er nog niet is, wordt er geen aannemingsovereenkomst getekend en kan de bouw dus niet beginnen. Wel zal er al een bouwvergunning worden aangevraagd. Uit "Kerk en stad", het informatieblad voor de protestantse gemeenten Enschede en Usselo, van oktober 2013 blijkt dat er al € 28.858 ontvangen is, terwijl de acties onder de gemeentelieden nog moeten beginnen.

■ Utrechtse Pniëlkerk naar Chinese gemeente

De protestantse gemeente Utrecht heeft de Pniëlkerk in de wijk Oog in All verkocht aan de Christelijke Chinese Gemeente in Nederland (CCGN), zo meldt het Friesch Dag-

blad van 5 oktober 2013. De overeenkomst is in oktober getekend, aldus Frans Ritmeester, directeur van Bureau Protestantse Gemeente Utrecht. Medio maart is de kerk van de Chinese gemeente. De protestantse wijkgemeente Utrecht-West die er op dit moment kerkt, verhuist naar gebouw De Wijkplaats in de naastgelegen wijk Lombok. "Dit is de voormalige Vredeskerk. Al tien jaar worden hier geen kerkdiensten meer gehouden.

Het gebouw fungeert als diaconaal centrum in de wijk. Doordeweeks zijn hier activiteiten als eetgroepen, voedselbank en kledingbeurs". De protestantse gemeente Utrecht is blij dat de Pniëlkerk wordt overgedragen aan de Chinese gemeente. "Het is bijzonder verlopen", zegt Ritmeester. "Zij huurden De Wijkplaats op zondagochtend voor hun wekelijkse viering.

Wij vertelden dat we hen de huur moesten opzeggen, omdat we er zelf willen gaan kerken. We hadden alternatieven voor hen om elders te huren, maar ze vroegen: is er niet een kerk te koop? Daarvoor bleken ze al jaren aan het sparen te zijn". De protestantse gemeente Utrecht houdt tien kerkgebouwen over, waarvan er heel wat ook worden verhuurd aan migrantenkerken. "Dat is een win-winsituatie. De vele migrantengemeentes in Utrecht hebben vaak geen geld om een gebouw te kopen, en hebben zo toch een plek om te vieren. De huurinkomsten helpen ons de gebouwen te kunnen onderhouden".

KerkDialoog

KerkDialoog biedt zicht op *een vitale kerkelijke gemeente*



Kerkcoach J.C. Schaap overhandigt zijn boek aan de heer W.G. Roseboom, secretaris VKB



Ing. E. Klein, mr. drs. J.C. Schaap (kerkcoaches KerkDialoog), mev. E. Masclé-Gries (management-assistente KKA), A. Mosterd (voorzitter KKA)



A. Mosterd (voorzitter KKA), E. van Rijssen (adjunct-directeur VKB), H. Wobben (directeur KKA en KKG), W.G. Roseboom (secretaris VKB)

Op 3 september 2013 gaven het Kantoor der Kerkelijke Administraties (KKA) en de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer (VKB) het startsein voor het gezamenlijke product 'KerkDialoog'.

De lancering ging gepaard met de presentatie van het nieuwe boek van mr. drs. Cor Schaap: 'Kerksluiting: einde of nieuw begin?'

De eerste contacten van KerkDialoog met kerken zijn inmiddels gelegd. De reacties zijn positief.

Veel kerkelijke gemeenten worden geconfronteerd met krimp. Deze ontwikkeling heeft een grote impact op de omvang van het pastoraat, het aantal kerkelijke wijken en de in gebruik zijnde kerkgebouwen. Ingrijpende beslissingen zijn vaak niet te vermijden.

Kerkcoaches van KerkDialoog

De organisaties en mensen achter KerkDialoog hebben hun sporen reeds verdiend binnen de brede belangenbehartiging van de kerken. In een unieke combinatie van deskundigheden biedt KerkDialoog haar diensten als procesbegeleider aan.

Onze kerkcoaches kunnen ook uw gemeente ondersteunen. Door middel van een transparante dialoog scheppen wij samen met u voorwaarden voor een blijvende vitale gemeente.

KerkDialoog levert maatwerk op het gebied van:

- beleid (wat doen we wel en wat niet)
- stenen (gebouwen > beheer, verhuur/verkoop)
- mensen (vrijwilligers en betaalde krachten)
- exploitatie (collecten, giften, legaten, Kerkbalans, honoraria, etc.)
- toekomstige gemeentevormen



Oude kerk Ommen

Een **goede verstaanbaarheid** in de kerk is niet altijd eenvoudig te realiseren. Door een veelheid aan akoestische factoren is het nodig een professionele en ervaren partner in te schakelen.

Schaapsound is dé leverancier op het gebied van kerkgeluids-installaties, projectie en videoapparatuur en moderne oplossingen voor de kerktelefoon.

Niet alleen door jarenlange ervaring in honderden kerken, maar ook door ons specialisme in het zelf ontwikkelen van hoogwaardige, innovatieve producten. **Zo kunnen we optimaal inspelen op uw specifieke situatie.**



schaapsound

Kaartenmakerstraat 18
2984 CB **Ridderkerk**
0180-41 46 00

Baileystraat 2a,
8013 RV **Zwolle**
038-785 19 77

Mussenberg 7
6049 GZ **Roermond**
0475-33 69 44

www.schaapsound.nl
info@schaapsound.nl





Optimaal sparen? SKG!

Gemeenten en kerken die behoren tot de Protestantse Kerk in Nederland kunnen bij Stichting Kerkelijk Geldbeheer sparen, lenen en hun betalingsverkeer regelen. Bovendien biedt SKG Online u de mogelijkheid digitaal betalingen te verrichten. SKG werkt zonder winsttoegmerk. Met gunstige rentepercentages en lage kosten voor betalingsverkeer.

Want ons motto is: Geld van de kerk voor de kerk!

www.skggouda.nl



Donatus

het vertrouwde verzekeringsloket van A tot Z

Voor kerken en kerkelijke gebouwen heeft Donatus een aantal specifieke verzekeringsproducten ontwikkeld. Ook voor kerkelijke werkers in loondienst en kerkelijke vrijwilligers heeft Donatus verzekeringen op maat. Bijvoorbeeld:

- + aansprakelijkheid en rechtsbijstand
- + auto/verkeersschade
- + CAR-verzekering
- + inboedel/inventaris
- + kerkgebouwen, pastorieën en woonhuizen
- + kostbaarheden
- + milieuschade
- + monumenten
- + ongevallen vrijwilligers
- + orgels
- + verenigingsgebouwen
- + ziekengeld
(loondoorbetaling bij ziekte)
- + ziektekosten/zorgverzekering

Graag informeren wij u nader. Bel ons gerust voor een informatiefolder of een afspraak. Ook kunt u via onze website vrijblijvend een offerte aanvragen.



Donatus

Dé kerken- en monumentenverzekeraar

www.donatus.nl tel. 073 - 5221700



VERENIGING VOOR
KERKRENTMEESTERLIJK
BEHEER IN DE PKN

BELANGENBEHARTIGING • DIENSTVERLENING • KENNIS INSTITUUT

De Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer is de organisatie van beheerders in de Protestantse Kerk in Nederland. De VKB zorgt voor de belangenbehartiging en de dienstverlening voor haar leden.

Daarnaast is de Vereniging een kennisinstituut ten dienste van kerkrentmeesters en alle andere beheerders in de Kerk. De VKB beschikt daartoe over veel kennis en ervaring op het gebied van geldwerving, gebouwen en monumenten, beheer van begraafplaatsen, verzekeringen, enz.

De VKB weet wat er speelt in de kerk en in de wereld daar omheen. Zij weet wat kerkelijke gemeenten nodig hebben en zoekt daar betaalbare oplossingen voor. Protestantse gemeenten, Hervormde gemeenten, Gereformeerde kerken en Evangelisch-Lutherse gemeenten, maar ook externe relaties die binnen de doelstellingen van de Vereniging vallen, kunnen gebruik maken van de volgende diensten van de VKB:

- **MAATWERK IN VERZEKERINGEN:**
nu al ruim 6000 verzekeringen, ondergebracht bij Marsh/Mercer, voor WA, bestuurdersaansprakelijkheid, rechtsbijstand, ongevallen, fraude en beroving, vervanging van predikanten, zorg en inkomen, inkomensverzekeringen onder op maat gemaakte polisvoorwaarden en tegen uiterst scherpe premies.
- **STEUN BIJ GELDWERFING:**
al het materiaal voor de actie Kerkbalans (Nieuwe Stijl), eigen folders en brochures voor uw gemeente, advies voor de plaatselijke geldwerving.
- **ADVIEZEN VOOR BEHEERDERS:**
over kerktorens, orgels en kerkverwarming, belastingwetgeving en beheer van kerkelijke begraafplaatsen.
- **PUBLICATIES:**
handleiding voor kerkrentmeesters, modellen voor plaatselijke regelingen, overeenkomsten en tarieven.
- **ONDERSCHIEDINGEN VOOR VRIJWILLIGERS:**
draaginsignes, legplaquettes en speldjes bij jubilea van kerkelijke medewerkers.



VKB - IN DIENST VAN DE KERK

Centraal Bureau Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer
in de Protestantse Kerk in Nederland
Nicolaas Maessingel 271D, 3311 KS Dordrecht
Postadres: Postbus 176, 3300 AD Dordrecht.
Telefoon: 078 - 639 36 66, Fax: 078 - 631 59 49
E mail: info@kerkrentmeester.nl
Website : www.kerkrentmeester.nl